Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 1 lira

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIV. V Ljubljani, 24. septembra 1942-XX. Štev. 35 (671)

Ni vina brez pelina.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«
izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znamkah.

NAROČNINA
1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir. V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV
V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 8 mm in širina 55 mm) 7 lir; v oglasnem delu 4.50 lire. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. — Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi: beseda 0.50 lire. Oglasni davek povsod še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

NAS NOVI LJUBEZENSKI ROMAN

HJELGIN DOM

(Gl. str. 5)

VELIKI USPEHI ITALIJANSKE VOJSKE

Kraljevska mornarica je potopila en parnik, pet drugih pa poškodovala

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 16. septembra naslednje 842. vojno poročilo:

Pri očiščevalnih operacijah na področju pri Tobruku smo zajeli še kakih 20 ujetnikov. Naši letalski odelki so včeraj zasledovali sovražna oklopna vozila, ki so se udeležila ponesrečenih napadov na nekatera letališča in so pri tem uničila ali onesposobila veliko število teh vozil v drznih napadih v nizkem poletu.

Druge naše letalske skupine so prav tako smelo v nizkem poletu napadle zbirališča britanskih motornih vozil. Navzlic silovitemu protiletalskemu ognju so naša letala sežgala 15 sovražnih letal, druga pa hudo poškodovala, medtem ko se eno samo naše letalo ni vrnilo na oporišče.

Včeraj so nemški lovci v ponovnih spopadih dosegli znova sijajne uspehe, ko so sestrelili 22 britanskih letal. Ponovilo se je bombardiranje ciljev na Malti, medtem ko je britansko letalstvo izgubilo v letalskih dvobojih nad otokom 3 letala tipa »Spitfire«.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja svoje 843. vojno poročilo:

Topniško streljanje in ogledniško delovanje na egiptovskem bojišču.

Letalstvo je bilo zelo delovno proti sovražnim oklepnim oddelkom, ki jih je bombardiralo in obstrelievalo s strojnicami. Protiletalski topovi neke velike edinice so sestrelili eno angleško letalo: štiri angleška letala so sestrelili nemški lovci, dve pa naši.

Ena naša podmornica se ni vrnila v oporišče. Družine članov posadk smo obvestili.

Sovražna letala so zmetala mnogo razdralnih in zažigalnih bomb na mesto Bengazi, kjer so povzročile omejeno škodo na nekaterih zgradbah. Med prebivalstvom so trije mrtvi in nekaj ranjenih

Rim, 17. sept. Dodatek k vojnemu poročilu št. 843 pravi, da so na odseku, ki ga ima zasedenega naša armada na Donu, Sovieti 11. in 12. septembra znova izvedli s podporo številnih tankov množični napad na skrajni krili kolena pri Veršamonu. Razvili so se siloviti boji, toda nasprotni pritisk so naše čete zadržale in ustavile boljševiške odelke, ki jim je uspelo priti preko reke, ne da bi mogli doseči znatne uspehe. Divizije »Ravenna«, »Coseria« in oddelek Črnih srajc »23. marca«, so se z velikim zaletom spustili v protinapad, da bi izločili lažji sovražni vdor. Uspeh tega nastopa je bil popoln: majhen vdor, ki ga je sovražnik spočetka naredil v našo razpostavitev, so naše čete odrezale od izhodišča in sovražne sile, ki so prodrle v koleno, so pa popolnoma uničile ali zajele. Pri tem nastopu, ki je v zvezi s preišnjimi boljševiškimi nastopi v namenu, vreči nazaj nemške napadalne čete, delujoče med Donom in Volgo, so imeli Sovjeti težke izgube. Na bojišču so našteli nad 2500 mrtvih, ki sta jih izgubili dve sovjetski diviziji, poleg tega smo zajeli nekaj sto ujetnikov ter važen plen, sestoječ iz orožja in gradiva. Zasedba desnega Donovega brega je tako zopet trdno zavarovana po naših četah, kar dokazujejo številni in uspeli udarci, smelo izvedeni zadnje dni na nasprotnem bregu reke.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil svoje 844. vojno poročilo:

Na egiptovskem bojišču delovanje ogledniških odelkov. Letalski odelki so nadaljevali z bombardiranjem oporišč na Malti: eno angleško letalo so sestrelila naša letala.

Zadnja dva dni se niso vrnila iz vojnih poletov štiri naša letala.

Napadalna sredstva Kr. Mornarice so vdrla v gibraltarsko sidrišče in potopila parnik »Ravens point«. Pri tem so druga napadalna sredstva v istem sidrišču težko poškodovala parnike »Meta«, »Shuma«, »Empire snipe«, »Baron Douglas« in peti parnik, katerega ime ni ugotovljeno. Večina napadalcev se je vrnila v oporišče.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil svoje 845. vojno poročilo:

Sovražne ogledniške sunke na južnem odseku egiptovskega bojišča smo odbili.

V zaledju so skupine italijanskih in nemških letal z bombami in strojnicami silovito napadle oklepne oddelke in jim zadale znatne izgube. Med živahnimi dvoboji so treščili na tla trije angleški lovci.

Pri nočnem napadu na Tobruk je trdnjavska protiletalska obramba sestrelila eno letalo.

V Sredozemlju je naša torpedovka, ki je spremljala konvoj in ji je poveljeval poročnik bojne ladje Mario de Petris, potopila eno sovražno podmornico.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 20. septembra naslednje 846. vojno poročilo:

Italijanski in nemški letalski oddelki, ki so poleteli v zaporednih valovih nad zaledje egiptovske fronte, so tudi včeraj z vidnimi uspehi napadali zbirališča sovražnikovih motornih vozil.

Eno angleško letalo so sestrelile protiletalske baterije naše diviziie.

Na letališču v Mikabi je oddelek naših bombnikov povzročil znatne požare.

Sovražnikov napad na Navarrino v Grčiji ni povzročil škode.

Nekaj bomb so preteklo noč angleška letala odvrgla v okolici Catanije in Licate, ne da bi povzročile žrtve. Eno izmed sovražnikovih letal je v plamenih treščilo na zemljo blizu Sattolice Eraclee (Agrigento). Enega izmed novozelandskih letalcev, ki se je s padalom vrgel iz letala, smo ujeli.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil svoje 847. vojno poročilo:

Včeraj je letalstvo Osi z uspehom obstrelievalo sovražne oklepne enote v zaledju egiptovskega bojišča in zažgalo mnogo avtomobilov.

Nemški lovci so v zračnih dvobojih sestrelili štiri sovražna letala.

Angleška letala so bombardirala Tobruk.

Izstrelki strojnic iz sovražnih letal in nekaj bomb na nekaj naseljenih središč v pokrajini Agrigento ni povzročilo nobene žrtve.

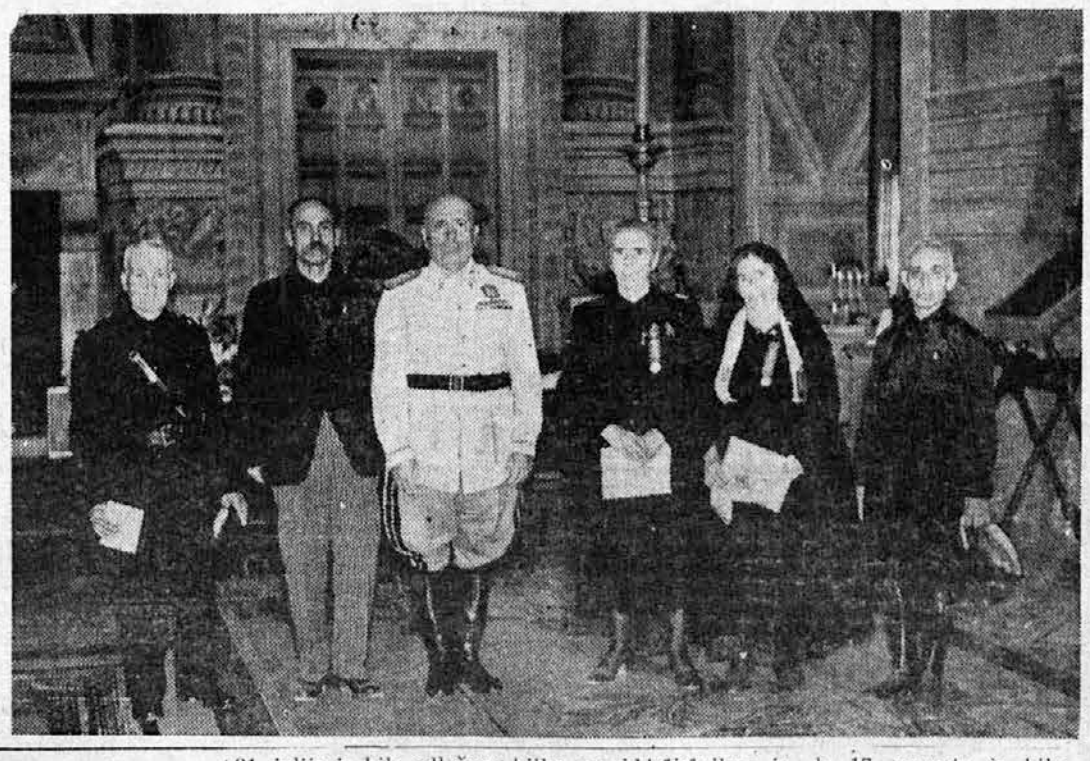

Il Duce riceve a Palazzo Venezia i cinque capi famiglia vincitori del concorso delle famiglie aventi il maggior numero di figli alle armi. — Duce sprejema v palači Venezia petorico družinskih poglavarjev, ki so zmagali v tekmovanju družin z največjim številom sinov pod orožjem.

Odločilne akcije italijanske armade na vzhodnem bojišču

Preprečila je vse poskuse sovjetskih prodorov

Z donskega bojišča, 17. sept. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Moralni, gospodarski in vojaški razlogi so prisilili sovjetsko poveljstvo igrati do zadnje kvarte in preprečiti padec Stalingrada. Boj za to veliko mesto ob reki Volgi zahteva nastop velikega števila vojaštva in orožja tako na nasprotni, kakor na naši strani. Za padec tega mesta, ki ga ves svet pozorno čaka, in ki bo nemškim in zavezniškim silam omogočil prodirati proti jugu, je tudi italijanska armada mnogo prispevala. Vidimo moralne, praktične in vojaške razloge, iz katerih se Stalingrad upira, vidimo, kako se stiska jekleni obroč okrog tega velikega mesta, vidimo, kolikšen je bil italijanski prispevek k zavezniški ofenzivi iz raznih zimskih oporišč prve julijske dni, ki je poneslo zmagovito orožje nove Evrope na Don in Volgo na vzhodu ter na Črno in Kaspiško morje na jugu.

Treba je upoštevati, da je v Stalingrad od začetka ruskih porazov pritekalo vse vojaštvo in orožje iz zahodnih središč, ki so bila ogrožena. Če pomislimo, da so bile v teh krajih največje industrijske naprave, ki so izkoriščale neizmerno ukrajinsko bogastvo, bomo razumeli, da je Stalingrad večkrat pomnožil svojo produktivno moč. V Stalingradu je bil osredotočen velik del zahodnih industrijskih naprav in to mesto je bilo najvažnejše ob progi Leopoli, Balta, Kirovograd, Dnjepropetrovsk, Stalino. Bilo je velika orožarna, ki je zalagala z orožjem celo srednje in južno bojišče in posredovala izmenjavo surovin in izdelkov med severom in jugom. Bilo je križišče važnih poti med Črnim morjem, Kaspiškim morjem, Uralom in zahodom. Sovjetski prometni sistem je v velikih težavah, ker morajo že zdaj dovažati izdelano orožje iz zelo oddaljenih središč.

V začetku napada pri Voronežu je italijanska armada pomagla poraziti sovjetske bojne čete ter tako ustvariti položaj, ki je zavezniškim silam nudil možnost za pohod proti jugu in vzhodu, so italijanske sile prodirajočim zavezniškim četam zavarovale boke in zato je italijanska armada po končani prvi ofenzivi na Krasnii Luč tako hitro dosegla Don. Treba je bilo hiteti, da bi se razkropljene sovjetske sile znova ne mogle zbrati. Nemško poveljstvo je zahtevalo zgradbo mostov čez Donec v določenem času in naši pionirji so jih postavili dva dni pred rokom. Sovražnik bi rad ohranil kako mostišče, toda ko se je začel velenapad s tanki in topništvom, je bila naša hitra divizija z nemškimi enotami že onstran Dona in uničevala ljudi in oklepna sredstva, ki so hoteli za vsako ceno preko reke. Tako so Nemci lahko napredovali proti jugu.

Italijanska armada, sestoječa po večini iz pešcev, ni mogla napredovati po železnicah ki so bile uničene in ne z avtomobili, ker ni cest, kar jih je, pa so bile posejane s tisoči min. Naše enote so torej napredovale peš. Nekatere divizije so prehodile po več ko tisoč kilometrov peš. Večji del armade je v nekaj dneh prehodil več ko 500 km. Pot je bila huda, ker je ozemlje polno prašnih step in peska, rusko poletje pa je vroče. Nemško poveljstvo se je v kratkem lahko zaneslo na varno črto ob Donu, ki je varovala njihov bok, da so lahko z vsemi svojimi sredstvi dospeli do Stalingrada in Kavkaza.

Po padcu Rostova 24. julija so nemške čete 26. prodrle v bližino reke. 28. julija se je začela velika bitka za Kalač in zgornji Donov tok je bil prekoračen, kar je rodilo nevarnost za železniške zveze med severno Rusijo in Kavkazom. 31. julija je bil velik žep v Kalaču zaprt in velika železniška proga proti Kaspiškemu morju je bila pretrgana z zasedbo Proletarskaje. Od 31. julija se je moral Kavkaz boriti z lastnimi sredstvi. 31. julija je bila odločena bitka v prid protiboljševiških armad. Stalingrad je bil odrezan od juga in precej tudi od severa, kamor je prispela neka nemška divizija, ki je napredovala od Dona ter presekala progo med Stalingradom in Moskvo. Najbolj neposredna pomoč je prihajala od severa. Med 20. in 24. avgustom so italijanske divizije morale zadržati silovite sunke sovjetskih sil. Sovražnik je vrgel v boj svoje rezerve in dragoceno orožje. Ti krvavi dnevi bodo gotovo rdečim ostali v spominu na Italijane, ki so se borili v Španiji. Tudi tukaj, kakor v Španiji, Sovjeti ne bodo uspeli.

V prvih dneh avgusta se je sovražnik zelo trudil, da bi umaknil vojaštvo in pratež iz stalingrajskega bojišča na ostalo bojišče do Moskve. Nastala je velika tankovska bitka 6. avgusta pri Kotelnikovem. 7. avgusta je nemško letalstvo zahodno od Stalingrada uničilo 17 vlakov gradiva, namenjenega za bojišče, v donskem kolenu pa je bilo zajetih na desetisoče ujetnikov in do 17. avgusta je bilo zaplenjenih okoli tisoč topov.

Iz vsega tega se da razumeti, da je obramba Stalingrada veljala Timošenka brezmejno orožja in vojaštva. V nekaj dneh je na tem odseku, dolgem 30 km, kjer je Don le 55 km oddaljen od Volge, padlo v nemške roke ozemlje, ki naj bi služilo Sovjetom za obrambo Stalingrada. Tukaj je sovjetsko poveljstvo nameravalo vzdržati do konca zime. 23. avgusta je ena nemška kolona dosegla Volgo, in 26. avgusta so oddelki z juga začeli prodirati proti severu. Od 26. se je začelo mučeništvo, se je začel pekel in vdor v Stalingrad, ki je stisnjen od severa in juga ter napadan iz zraka. Radio London je 27. avgusta sporočil, da je bombardiranje Stalingrada lahko primerjati le z bombardiranjem Rotterdama. Ko to pišemo, se železni in ognjeni obroč čedalje boli stiska, je vedno siloviteši, strmoglavci in topništvo deluje na čedalje manjšem prostoru.

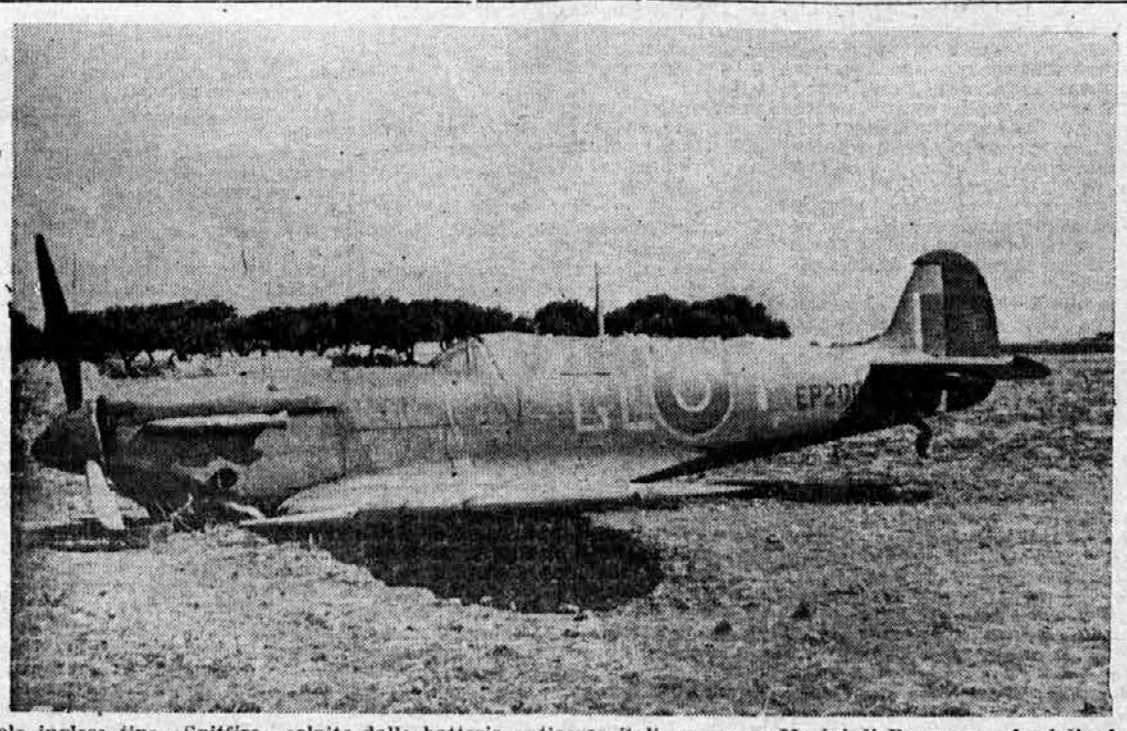

Velivolo inglese tipo «Spitfire» colpito dalle batterie antiaeree italiane presso Marini di Ragusa. — Angleško letalo tipa »Spitfire«, zadeto od strela italijanske protiletalske baterije pri Marini di Ragusa.

Uspehi zavoda za fašistovsko kulturo

Poročilo predsednika zavoda Duceju

Rim, 15. sept. Duce je ob navzočnosti Tajnika stranke sprejel predsednika nacionalnega zavoda za fašistovsko kulturo, ki mu je poročal o delovanju zavoda od 28. oktobra do 31. julija l. XX.

Pri centrali so organizirali važna predavanja Italijanov in tujezemcev o sodobnih problemih. Predavanja iz cikla o »narodu in vojni«, ki so jih imeli ministri, podtajniki, zvezni predsedniki, ki so ob tej priložnosti podali zelo važne politične in strokovne izjave, bodo v kratkem objavljena. Objavljena bodo tudi predavanja prvega cikla o »Mussolinijevih zakonikih«. V sporazumu in s sodelovanjem zunanjega ministrstva in ministrstva za ljudsko kulturo je zavod organiziral tudi važna predavanja o odličnih osebnostih iz Finske, Nemčije, Romunije in Madžarske.

Uvedli so tudi akcijo za poglobitev duhovnih odnosov z Albanijo, ki je z Italijo združena v imperialnem občestvu Rima. Po svečanem predavanju predsednika albanske vlade o »Albaniji v vojni za novi red« so sledila številna predavanja v raznih pokrajinskih odsekih zavoda o življenju v novi Albaniji. Predavanja so imeli ministri in politične ter kulturne albanske osebnosti. Tudi ta predavanja bodo zbrali in objavili.

S sodelovanjem zavoda bodo priredili v Zagrebu na pobudo delegacije PNF na Hrvatskem razstavo fašistovske knjige, ki bo tolmačila doktrino in ustvaritev režima na političnem, gospodarskem in socialnem področju ter bo hrvatsko javnost seznanila z delovanjem italijanskega založništva.

Znanstveno delo zavoda je obsegalo vsa področja problemov novega reda in temeljnih problemov italijanskega življenja. To delovanje se bo prihodnje leto še pospešilo s pomočjo znanstvenih skupin. Najboli vneti sodelavci teh skupin bod v jeseni zborovali v Rimu. Založniški odsek je izdal ali ima pripravljenih za izdajo 33 del. Zanimanje za mesečno revijo zavoda »Civilita Fascista« narašča. Pokrajinske sekcije so izpolnile svojo organizacijo. Delovati so pričele nove sekcije v Ljubljani, Cattaru, Spalatu in Rodiu. Ustanavlja se sekcija tudi na Krfu.

Od 28. oktobra do 31. julija leta XX. so pokrajinske sekcije priredile nad 42.000 predavanj s 1400 kinematografskimi predvajanji. Priredili so več ko 800 koncertov italijanskih in inozemskih umetnikov ter več ko 400 jezikovnih tečajev, in sicer mnogo tečajev italijanskega jezika za nemške tovariše, okrog 800 kulturnih tečajev za določene sloje, 121 umetniških razstav ter več ko 500 raznih drugih prireditev, kakor gledaliških večerov in kulturnih izletov. Izmed teh 55.000 skupnih prireditev so jih ženske skupine priredile nad 7000. Posebna skrb je bila posvečena obogatitvi in razširjenju knjižnic. Posebnega poudarka vredno je sedanje sodelovanje z vojaštvom v svrho duhovne podpore oboroženim silam in vojne propagande med civilnim prebivalstvom. Nad 200 je bilo prireditev za oborožene sile na metropolitanskem ozemlju, sekcija v Tripolisu pa aktivno sodeluje pri podpornem delu za čete v severni Afriki. Razen mnogoštevilnih majhnih enotnih knjižnic za vojaške oddelke ter za častnike in vojake je zavod dal na razpolago Oboroženim silam [illegible] knjižnic [illegible] avtomobilih; prvi takšen avto je namenjen za Hrvatsko. Tudi k

vojni je zavod prispeval svoj delež ljudi in krvi. 580 ljudi zavoda je pod orožjem in sicer 5 voditeljev centrale, 30 pokrajinskih predsednikov, 43 pokrajinskih tajnikov, 77 pokrajinskih svetovalcev, 118 zaupnikov podsekcij, 170 skupinskih zaupnikov in 147 pripadnikov in sodelavcev. Padlo jih je 27, med njimi 2 pokrajinska tajnika, 3 pokrajinski svetovalci, 10 zaupnikov in 12 sodelavcev. Enega pokrajinskega predsednika pogrešamo, 1 pokrajinski predsednik pa je ujet. Med padlimi sta revoluciji sveti imeni Berta Ricciia iz Firenze in Constantina Marinija iz Trenta. Odsek v Parmi, ki je v španski vojni izgubil predsednika Oscarja Carosellia, je v sedanji vojni izgubil tajnika Celestina Bozzanija. Padlim in vpoklicanim tovarišem časten spomin in ponosna misel zavoda, čigar civilna akcija je prežeta z zavedno odgovornostjo in močno voljo po najvišjem smotru in skupnem enotnem idealu.

Vel. Kralj in Cesar je za narodni praznik Cila poslal brzojavne čestitke predsedniku čilske republike.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil čas odpiranja in zapiranja trgovin, obrtnih in industrijskih delavnic in potovalnih pisarn v Ljubljani. Trgovine oblačilne stroke, pohištva, papirnice, knjigarne in trgovine z mešanim blagom smejo biti odprte od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 18.30. Trgovine z živili in prodajalne premoga in drv smejo biti odprte od 8. do 12. in od 15.30 do 18.30. Trgovine s sadjem morajo odpreti svoje prodajalne že ob 6.30 in jih morajo imeti odprte do 12.30, popoldne pa od 15. do 19. Pekarne in mlekarne morajo biti odprte od 6.30 do 12. ure, trgovine s pecivom, slaščicami in piškoti od 8. do 20., mesnice pa od 6.30 do 11. ure. — Kršitelji določb te naredbe bodo kaznivani z globo od 50 do 3000 lir.

Italijanske napadalne enote so pretekli teden nenadno in drzno napadle gibraltarsko trdnjavo in prizadejale angleškemu ladjevju, vkrcanemu pred luko, občutno škodo. S tem so dokazale, da gibraltarska trdnjava ni nedotakljiva in angleško vojno ladjevje ne neranljivo. Berlinski in španski listi poveličujejo drzni vdor v Gibraltar.

Zastopstvo italijanskih industrijcev je te dni odpotovalo na Bolgarsko na vabilo tamošnje industrijske zveze. Na meji so jih sprejeli zastopnik bolgarskega trgovinskega ministrstva, italijanski poslanik v Sofiji in drugi odličniki.

Dobra vinska letina se letos obeta vsej Evropi po podatkih, ki jih je zbral Mednarodni poljedelski institut v Rimu. V Italiji je pridelek dober, delno prav dober. Tudi na Francoskem kažejo vinogradi prav dobro. V jugovzhodni Evropi bo pridelek po količini in kakovosti znatno boljši kakor v zadnjih dveh letih.

Filmski Biennale v Benetkah je končan. Mussolinijev pokal je dobil nemški film »Veliki kralj«. Mussolinijev pokal za najboljši italijanski film pa film »Benghasi«. Mnogo drugih nagrad in odlikovanj so prejeli še nekateri italijanski filmi, igralci in režiserji, pa tudi nekateri nemški filmi in po en madžarski, romunski, španski in portugalski film.

Obrazci za prijavo kuriva so tostran kontrolne črte že razdeljeni po vseh hišah. Kdor jih iz karšnega koli vzroka še ni dobil, naj gre takoj ponje k vratarju na magistrat. Po izpolnjene obrazce bodo prišli uslužbenci mestnega preskrbovalnega urada, zato naj jih nihče ne nosi na magistrat ali na korporacijski svet. Podnajemniki naj ne pišejo svojih obrazcev, temveč naj napišejo svoje podatke na najemnikov obrazec.

Nakaznice za krompir bodo razdeljene obenem z živilskimi nakaznicami za mesec oktober strankam, ki niso pridelovalci krompirja. Veljale bodo do konca meseca aprila. Izgubljene ali kakor koli uničene nakaznice ne bo moči nadomestiti.

Občinski tajniki, ki so službovali na ozemlju bivše dravske banovine in želijo biti nameščeni kot tajniki v kakšni občini Ljubljanske pokrajine, naj se zglasijo do 30. septembra v uradnih urah med 10. in 12. uro na Visokem Komisariatu, II. nadstropje, soba št. 111. S seboj naj prineso svoje osebne in službene listine.

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata sporoča, da bodo ljubljanskim prebivalcem razdeljevale jajca naslednje trgovine: Franc Pogačnik, Bleiweisova cesta 36, deli jajca Ljubljančanom, katerih ime se začne s črkami od A do F; trgovina A. Smerkoli, Vošnjakova ulica 7, za črke od G do L; F. Nikelsbacher, Bleiweisova cesta 36 za črke od M do R; A. Pauli, Sv. Petra cesta za črke od S do Ž. Jajca pri teh trgovcih lahko dobite samo na podlagi knjižice za meso in sicer za vsako osebo po eno jajce na mesec.

Vpisovanje za šolo obveznih otrok za šolsko leto 1942/43 v Ljubljani bo na vseh ljubljanskih šolah od 28. do 30. septembra med 8. in 12. uro. Med otroke, obvezne za šolo, spadajo po zadnjih odredbah tudi tisti otroci, ki do 31. decembra t. l. izpolnijo 6 let. Otroci naj pridejo k vpisovanju v spremstvu staršev ali drugih odraslih oseb. Za vpis so potrebni krstni list ali družinska knjižica, potrdilo o uspešnem cepljenju koz in izkaz o uspešnem cepljenju proti daviei. Starši, ki mislijo, da je njihov otrok nesposoben za šolo, morajo takoj predložiti zdravniško potrdilo.

Poverjeništvo Italijanskega Rdečega križa v Novem mestu obvešča prebivalstvo mesta in okolice, da sprejema njena poslovalnica v prilitiču rotovža vse pošiljke za vojne ujetnike in internirance v Kraljevini in v Nemčiji vsak dan samo med 8. in 12. uro, ker popoldne ne uraduje za stranke. Interesentom so na razpolago tudi dopisnice za dopisovanje z vojnimi ujetniki in interniranci v Italiji ter pisemski obrazci za dopisovanje s Srbijo. Poslovalnica poizveduje tudi za pogrešanci, ki so kjer koli na tujem. Stranke, ki ta mesec še niso oddale pošilik za svoje, naj to store najkasneje do 30. septembra.

Letošnja trgatev na Dolenjskem prav dobro kaže. Pridelka sicer ne bo posebno veliko, ker je bila letošnja zima preostra, zato pa po kakovosti letošnje vino prav nič ne bo zaostajalo za lanskim. Grozdne jagode so zaradi suše manjše ko druga leta, vendar po poročilih vinogradnikov izredno sladke.

Uspeh zagrebškega velesejma je prav zadovoljiv. Obiskalo ga je približno 300.000 oseb. Vsega skupaj je bilo na velesejmu 150 domačih in 220 tujezemskih razstavljalcev, med njimi 97 iz Nemčije in protektorata, 35 iz Italije, 49 iz Bolgarije, 28 iz Madžarske in 11 iz Slovaške.

Staro carevo džamijo v Sarajevu so pred kratkim pričeli popravljati. Stroški so preračunani na 1 milijon kun.

Governiške tečaje za mlade in sposobne delavce je uvedla Hrvatska delavska zbornica. Tečaj obiskuje 80 delavcev, ki bodo potem delovali kot voditelji v raznih delavskih ustanovah in organizacijah.

Novo tehnično fakulteto grade v Zagrebu, ker se število študentov čedalje bolj množi. Stavba, ki so jo začeli zidati v ta namen, bo štirinadstropna. V njej bodo imeli svoje prostore strojni, elektrotehnični in ladjedelski oddelek. Gradbeni stroški so preračunani na 45 milijonov kun, stavba bo pa končana čez dve leti.

Predsednik bolgarske vlade Filov je imel pretekli teden tri ure trajajoč govor pred visokimi državnimi uradniki. Med drugim je dejal, da je Bolgarija slej ko prej odločno na strani Osi in da je nemogoča pot nazaj. Najmanjše obotavljanje bi Bolgare predrago stalo, zakaj kdor trka na dvoje vrat hkrati, ostane navadno lačen. Poudaril je da je bolgarska vojska dovolj močna za obrambo obstoja in neodvisnosti. Glede protiboljševiškega boja je rekel, da bo boljševizem uničen po vsej Evropi takrat, kadar bo uničen v Sovjetski zvezi. Končal je z izjavo, da se bolgarski režim opira predvsem na tri glavne organizacije: stanovsko, mladinsko organizacijo »Branik« in organizacijo bivših bojevnikov.

Novo gledališče so ustanovili v Beogradu. Imenovalo se bo »Srbsko sodobno gledališče«, njegov namen je pa igrati samo srbske igre v Beogradu in njegovi bližnji okolici.

Vsi izdelovalci praškov za pranje las v Srbiji morajo po nalogu srbske centrale za kemične proizvode prijaviti vso zalogo praškov. V bodoče bodo smele izdelovati praške za pranje las samo tista podjetja, ki bodo za to dobila posebna dovoljenja.

Zbiralni dan za zimsko pomoč so imeli v nedeljo v Mariboru. Prodajalci so prodajali 16 znakov iz stekla, izdelanih po osnutkih nemških umetnikov.

Medicinski kongres v Innsbrucku je pričel zasedati v nedeljo. Obravnavali bodo medicinsko-zdravstvena in tehnična vprašanja in probleme, ki jih je prinesla sedanja vojna. Kongresa se udeležujejo nemški in tujezemski medicinci.

Tel. 40 88
PREMOG GOMBAČ
GLEDALIŠKA 14

Notranji dolg bivše Jugoslavije znaša po ugotovitvah zastopnikov držav, ki so zasedle bivše jugoslovansko ozemlje, 30 in pol milijarde dinarjev, to je okrog 11,4 milijarde lir. V to vsoto so všteti prevzeti avstroogrski dolgovi in predvojni bosenski dolgovi. Zunanji dolgovi za zdaj še niso znani. Državni notranji dolg so si okupacijske države razdelile med seboj.

Prihodnji 24. mednarodni milanski velesejem bo od 12. do 27. aprila leta 1943.

Bolgarski prometni minister Radoslavov je izdal odredbo, po kateri morajo vsi Židje na Bolgarskem oddati svoje radijske aparate poštnim upravam.

Moderno tovarno jedilnega olja bodo zgradili v Smederevu. Zavzemala bo površino šestih hektarjev. Tovarna bo imela najmodernejše stroje in bo lahko v 24 urah predelala v olje 10 vagonov sončničnega semena. Razen jedilnega olja bo tovarna izdelovala še industrijske maščobe.

Brazilski prezident Vargas je proglasil splošno mobilizacijo po vsej državi, kakor poročajo iz Buenos-Airesa.

FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
Vsakovrstna očala, daljnogledi, toplomeri, barometri, hygrometri, itd. Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Samo kvalitetna optika Ceniki brezplačno

Osebne vesti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: dr. Jože Podobnik in prof. Milica Češnikova; inž. Marjan Frelih in gdč. Vera Šinkovčeva; g. Mihajlo Kmetič, tipograf, in gdč. Pepca Ogrinova, trgovska sotrudnica.

V Novem mestu: g. Miroslav Jakše, pravnik, in gdč. Danica Koširjeva, zasebna uradnica; g. Stanislav Gregorčič, poklicni gasilec, in gdč. Marija Ciglerjeva, gospodinja; g. Fr. Magišta, davčni uradnik, in gdč. Marija Čemaseva, zvaničnica davčne uprave.

Bilo srečno!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Marija Dobnikarjeva; Marija Svetelova; 78letni Anton Jakac.

V Zagrebu: Miloš Lenarčič, cand. techn. z Verda.

V Mariboru: 65letna Ivana Fabičeva; 54letna Josipina Mohorkova, zasebnica; 69letna Jera Mariničeva; 55letni Jože Petkovšek; 81letni Jože Merkul, bivši mesar in hišni posestnik; 80letna Josipina Vistanova; 78letna Adolfina Petkeva.

V Novem mestu: Pavla Fabianijeva, bivša poštarica v Jarenini.

V Mengšu: Frančiška Rabičeva, zasebna uradnica.

V Hrastniku: 49letni Ferdinand Roš, posestnik in gostilničar.

V Dobrni: 71letni Franc Žerjav.

V Zgornjem Radvanju: 70letni Blaž Pečenik, zasebnik.

Naše sožalje!

ŠPORTNI TEDNIK

Preden se dokončno ločimo od poletnih športov, moramo zabeležiti uspeh, ki se je utegnil uveljaviti na klasični 100metrski progi. Gre za Skabernetovega Marka, ki je zmagal v težavni konkurenci za Scaronijev pokal.

V Mentonu so v nedeljo zaključili to tekmovanje. Po mnogih krajevnih izločilnih borbah so naposled povabili 27 mladeničev na poslednje tekmovanje, ki pokaže vsako leto (letos že petindvajsetič), kateri izmed naraščajnikov je najurnejši plavač. Vabilu se je odzvalo 24 fantov.

Po dveh izločilnih plavanjih — Skaberně je zmagal v 1:09,3 in 1:08,8 — so naposled plavali odločilno progo. Za prvo mesto je šla borba med našim Markcem in Rossitom iz Verone in jo je na poslednjem delu odločil v svoj prid z 1:08,6, drugi Rossito 1:08,7.

Iz Stockholma poročajo o novem rekordu Gundarja Haegga, tokrat na 5000 metrov. Novi čas je skoraj neverjeten: 13:58,2, za 10,6 sekund nižji od dosedanjega svetovnega rekorda. Prvi tekač, ki je na 5000 m šel pod 14 minut, se vredno postavlja ob bok slavnemu Nurmiju, nekdanjemu grobarju tedanjih svetovnih rekordov. — Haegg je ob isti priložnosti mimogrede zrušil tudi svoj še sveži rekord na 3 angleške milje.

Počasi se uvajamo v sezono nogometa, že smo mogli poročati o prvih prvenstvenih tekmah v Švici in v Franciji. To nedeljo je bil glavni dogodek na zelenem polju srečanje med Nemci in Švedi v Berlinu. Olimpijski stadion je bil polno zaseden, 100.000 gledalcev, med njimi 40.000 v vojaških uniformah. Nemci so hudo navijali za svoje, saj so imeli s Švedi obračun za lanski poraz v Stockholmu. Toda žilavi Švedi so v samem Berlinu potrdili svojo veljavo in so odnesli s seboj zmago 3:2 (2:2).

V Italiji so sedaj na sporedu pokalne tekme. Tokrat so se že spoprijeli prvorazredni z drugorazrednimi. Na bojišču so ostali še za prihodnje kolo samo štiri drugorazredni... ki so imeli tokrat samo drugorazredne nasprotnike. Sicer so prvorazredni drugorazredne vsepovsod izrinili. Triestina je imela opravka s Fanfullo in jo je s 3:0 na domačem terenu gladko odpravila. V napadu Triestine je po zelo dolgem času spet nastopil vodja napada Cergoli, kar se je tej formaciji moštva dobro prileglo.

Prihodnjo nedeljo bo na sporedu osminka finala; Triestina nastopi proti Romi v Rimu. O. C.

Filatelija

Opredelitev pojmov v filateliji

(Glej začetek v prejšnji številki!)

II.

Potvorbe v škodo pošte so ona posnemanja, ki jih kdo izdela **za časa veljavnosti** istovrstnih poštnih vrednotnic, in sicer s pomočjo zasebno izgotovljenih plošč (tiskál) ter jih z namenom, da **oškoduje erar**, dá v promet. Ravno zato, ker **so bile v prometu** — dasiravno proti volji pošte — vidijo v njih zbiralci-specialisti vsega sveta zanimive in zaželene »ocvirke«, ki jih vneto iščejo in drago plačujejo.

Poprave. Če kdo popravi znamke **iz svoje lastne zaloge, recimo, da** zalepi pretrgano mesto na znamki ali spet pritakne odtrgan delček (n. pr.: zobček) itd., govorimo o obnovitvi znamke. Če pa za izboljšanje uporabimo tudi tvarino ali ostanke drugih znamk, izgubi znamka svoje prvotno stanje; imenujemo jo **»popravljeno«** znamko (repariert) in jo smatramo za bistveno manj vredno kakor obnovljeno znamko.

Poštno-pristno žigosane (postalisch echt gestempelt) so vse one znamke, ki jih je pošta **v času, ko so bile v veljavi**, razvrednotila s pomočjo takrat v ta namen uporabljanih žigov za razvrednotenje ali drugih načinov razvrednotenja (n. pr. čačka s peresom). Če gre za znamke napol fiskalnega značaja, smatramo za neoporečne tudi ustrezajoče žige finance. (N. pr. avstrijske časopisne znamke, ki so imele značaj kolkov). Tudi tako imenovani **žigi in usluge** (Gefälligkeitsstempelungen) **so pristni žigi. To** so žigosanja, ki jih izvrši **pošt. na uprava** s pomočjo prvotnih ali malo spremenjenih ali nalašč v te namene izgotovljenih uradnih žigov na preostankih ali tistih količinah znamk, ki so namenjene prav trgovini z znamkami, in sicer v času njih veljave ali pa pozneje. Tako žigosane znamke niso nikoli služile za frankaturo in imajo v večini primerov še lepilo, če jih je lahko prepoznati (n. pr. prečkasti žigi na Borneu), so s stališča filatelije manj vredne.

Potvorjeno žigosane (falsch gestempelt) so one znamke, katerih razvrednotenje izhaja od zasebno napravljenega, potvorjenega žiga, posnetega po pristnem poštnem žigu.

Če zasebnik ali uslužen poštni uradnik **brez vednosti ali proti volji pošte** naknadno opremi že iz prometa vzete znamke s pristnim žigom, ki pa ima datum pomaknjen nazaj, ali pa z žigom, ki ni več v rabi, govorimo **o ponarejenem žigosanju** (Stempelfälschung). Prav za prav gre za neko ponaredbo znamk (glej zgoraj!). Ta žigosanja opravljajo s sleparskim namenom, da bi pri znamkah, ki so nerabljene poceni, rabljene pa drage, dosegli pristno, rabljeno stanje in s tem kupca premotili. S filatelističnega stališča so takšne znamke manj vredne. V Nemčiji se — prav tako kakor ponarejene znamke — ne smejo prodajati.

Osnutek (Entwurf) imenujemo prvotno risbo, po kateri izdelajo znamko, prav tako tudi pomanjšamo reprodukcijo v velikosti znamke. Če pozneje ne izvedejo osnutka, ali pa to store v drugi barvi, govorimo o **eseju** ali **poskusu** (Essay). Glede na izvor imamo uradne in zasebne eseje.

Poskusni tisk (Probedruck) je tisk, izdelan za poskušnjo, ali ustrezajoča izvedba naročniku (poštni upravi) ugaja ali ne. Ni potrebno, da se ujema v črtežu, načinu tiska, barvi in papirju s končnoveljavno znamko.

Konec prihodnjič.

Barvanje usnjenih izdelkov s specijelno barvo na brizgalnik. Barve in aceton — Efaks — Napoleonov trg.

Tudi LUCIJA ni od muh!

DETEKTIVSKA POVEST

Amanda je nagubala čelo. »Ali me niste razumeli, Jefferson? V greznici, sem rekla.« Njene ustnice so bile čisto stisnjene. »Njegova vsebina obremenjuje Johna.«

»G-g-g-lava?« Jeff je samo še jecal.

Amanda je hladno odgovorila: »Govorim o kovčegu, ki ga je Miss Galova vzela snoči s seboj. O glavi torej ni govora. Ne o glavi ne o nožu, ne o škarjah ali likalniku.« Obrnila se je do Lucije. »Predmet, ki po mnenju državnega tožilca obremenjuje Johna, je žepni robec z njegovimi začetnicami.«

»Okrvavljen?« je vneto vprašala Lucija.

»Očitno,« je ledeno odvrnila Amanda.

»Oh ti moj Bog!« je zastokal Jeff.

»Pst, pst,« je mirila Lucija. »Kaj pravi John k temu?«

»On pravi seveda, da ni spravil robca v kovčeg in da si ne more predstavljati, kako je zašel vanj. A nihče mu ne verjame.«

»Seveda ne,« je zamrmrala Lucija. »Morilec s tem računa.« Potem je pa hlastno vprašala: »In prstan?«

»Prstan? Kakšen prstan?« Jeff je od začudenja pozabil usta zapreti.

»Ali se ne spominjate, Jeff, da so se na umorjenčevem prstu poznali razločni sledovi, iz katerih je moči sklepati, da je imel navado nositi prstan?«

»Tudi prstan je bil v kovčegu,« je srdito nadaljevala Amanda svoje poročilo. »Prstan in robec so našli med moškimi rečmi ki jih je bila Hestera včeraj omenila. To je preprost zlat obroček, očitno nošen, znotraj ima vrezljano: ‚V. S.-H. S. 1933'.«

»Sveta nebesa!« je vzkliknil Jeff. »Viktor Shaw—Hestera Shaw in datum njune poroke. Nesramnež je torej nosil ves čas svoj poročni prstan! Kaj pravi Miss Galova k temu?«

»Ona pravi,« je ledeno poročala Amanda, »da poprej nikoli ni nosil poročnega prstana in ga — kolikor ona ve — tudi ni imel.« Vzdihnila je. »A sirota očitno ni več čisto prisebna. Kovčeg je njena last, to je neizpodbitno.«

»Podgane!« je zašepetala Lucija z leskečočimi se očmi. »Očitno je bila snoči preveč razburjena, da bi bila opazila, da je bil kovčeg njen.«

Amanda se je ujezila. »Seveda je bila razburjena in na koncu koncev ne brez vzroka. Kovčeg je bila pred nekaj meseci spravila v penzionsko podstrešnico. Madame La Velle pravi, da ne more presoditi, ali je kovčeg res Hesterina last. Skoraj nikoli ne hodi v podstrešnico...«

»To drži,« sem pritrdila. »Prostor je poln prahu in pajčevin. Težko, da bi bila Hestera včeraj prinesla kovčeg od ondod, saj smo vendar videle podstrešnico...«

Lucija me je ošinila z bliskajočim pogledom. »Podgane!« je spet zašepetala.

Amanda se je sunkovito obrnila k njej. »Lucija, to si že drugič rekla. Kaj naj to pomeni: podgane? Ali se jasneje izrazi ali pa pusti svoje nevljudno namigavanje!«

»Ne bodi huda, sestra,« je prosila Lucija skesano. »Nekaj je zbudilo mojo pozornost, ko smo si ogledovale podstrešnico...«

Jeff je med tem časom vneto razmišljal, njegovo čelo je bilo prepleteno z gubami. »Zakaj ni Miss Galova vrgla prekl... oprostite!... kovčega v reko?«

»S povoščeno culo vred, ali ne? Saj ste hoteli tako reči, Jefferson?« Amandin ton je bil tako rezek, da bi bil moral biti Jeffu v svarilo, pa mu ni bil. Odkimal je s svojo rdečo grivo. »Morda je mislila, da likalnik ni dovolj težak za kovčeg?«

»Za nespamet ni zdravil,« je rekla Amanda in skomignila z rameni. »Če Jeff dovoli, bi zdaj vprašala nekaj bistvenejšega. Ali se spominjate, kaj je John odgovoril na vprašanje, ali ve, kdo je umorjenec?«

»Da,« sem vneto odvrnila, »natanko se spominjam. Odgovoril je: ‚Onega moža... še nikoli... nikoli... v življenju nisem videl'.«

Amanda je prikimala. »Ker je mislil, da gre za Shawa. Hesteri se je prav tako godilo. In oba sta samo trepetala pred tem, da bi policija spoznala mrtveca. Za gotovo pa nista vedela, ali je Shaw. Če bi ga bila umorila, bi bila že zanesljivo vedela.« Rezko se je zasmejala. »Razen tega bi bilo tako vestno in spretno dekle, kakršna je Hestera, uničila izdajalsko jutrnjo haljo. Če tudi vi ne bi bili samo nič ne sluteči mož, moj dragi Jefferson, ki ničesar ne razume o pranju in likanju, bi brščas ne bili zinili takšnega nesmisla.«

»Že... že, gospa,« je jecljal Jeff. »Toda če onadva tega nista storila, kdo pa je potem?«

»To je ravno poglavitno vprašanje,« je rekla Amanda in vstala. »Za zdaj še ne vem, a to bomo že še dognali. Vsekako je vse govorjenje o tem odveč. Zdaj grem v posteljo. Lahko noč.«

»Čudovita je!« je rekla Lucija vsa žareča in začela pospravljati. »In prav ima, nocoj ne bomo več govorili o tem.«

A Jeff ni mogel molčati. »Miss Lucija, ali ste še zmerom prepričani, da poznate mo...«

Lucija mu je s svojo ročico zamašila usta. »Pst... zdaj lepo ubogajte, Jeff, in pojdite spat.« Nežno ga je potisnila skozi vrata. »In lepo sanjajte,« je še zaklicala za njim.

Deset minut pozneje je Tabby ležala v svojem košku. Rabova kletka je bila zastrta in ogenj v kaminu utrnjen. Lucija mi je še med vrati vrgla poljub, slišala sem Amando šariti po kopalnici, potlej sem pa zlezla pod toplo odejo, v upanju, da se mi bo sanjalo kaj lepega o East-Biddicuttu.

Ali sem bila že zaspala, ne vem — vsekako sem se zdajci znašla pokonci sedè v postelji, zbujena. Bila sem trdno prepričana, da sem nekaj slišala. A kje? In kako?

Divja sem pomislila: Kaj mi je mar? in sem legla nazaj, tiščoč si blazino na ušesa. A srce mi je burno utripalo in vse doživljaje pretekle noči sem jasno videla pred očmi.

Tedaj me ni več vzdržalo. Smuknila sem v copate in si ogrnila jutrnjo haljo.

Tiho sem odprla vrata svoje spalnice in pogledala na hodnik. Skozi špranjo pisarniških vrat sem videla svetloben pramen. Luč je bila negibna in prepričana sem bila, da tam spet moja mala sestrična rogovili. Vznemirjena sem pohitela, tesno si ovijajoč jutrnjo haljo okrog sebe, po hodniku.

In res, Lucija je stala pred železno omaro in odpirala težka vrata. Prestrašena se je obrnila proti meni. »Oh,« je rekla. In nato, malce strogo: »Stopi noter, otrok. A hitro! Zapri vrata!«

»Za božjo voljo...« sem začela.

»Pst!« mi je segla v besedo in se sklonila.

Zaprla sem sobna vrata, se naslonila nanje in otrpnila. V senci, naspol skrit za pisalno mizo, je stal kovčeg. Bil je kovčeg, ki sva ga bili ukradli iz omarice podzemeliške postaje in... bil je odprt. Toda preden sem mogla stopiti bliže in pogledati vanj, je Lucija že zaprla pokrov.

Nenadna, strahotna misel me je izpreletela... Opotekla sem se. Lucija je vzela kovčeg in ga postavila v železno omaro. Hotela sem izpregovoriti a mogla sem samo iztegniti svoj trepetajoči prst. Naposled sem izdavila: »Kaj je tam notri?«

»Pst!« je rekla. Železna vrata so se zaprla z zamolklim truščem. Nataknila je patentno ključavnico in zaklenila. Potlej se je obrnila k meni in položila prst na svoje premeteno se smehljajoče ustnice. »Pst, čisto tiho, moj dragi Watson!«

20.

Dve minuti pozneje me je zavila v mojo odejo, a morala sem imeti pač zelo čemeren obraz, ker me je nežno mirila: »Daj, mala moja... zaspi...«

»In ti menda res misliš, da bom po vsem tem lahko zaspala?« sem trpko odvrnila.

Ljubko je zazehala. »Jaz sem strašno zaspana,« je rekla. »To je bil razgiban dan!«

»Jaz vsekakor ne bom zatisnila očesa!«

Narahlo me je poljubila na čelo. »Če naju Amanda zasliši klepetati... Tako, zdaj grem; saj že napol spiš...«

»Kaj še!« sem zagodrnjala. »Tako sem... tako sem...« A tisti trenutek sem morala pač že zaspati, ker je nisem slišala oditi ven. Slišala nisem sploh ničesar več, tudi sanjala nisem nič, dokler...

Na lepem sem spet sedela pokonci v postelji. Neki neznosen občutek mi je stiskal prsi. Ne vem, kaj m[illegible] bilo zbudilo — a čutila sem, da ne[illegible] preži strahotna nevarnost. Ledeno me je izpreletelo po hrbtu in hkrati mi je bilo tako peklensko vroče, da sem na mah vrgla odejo s sebe, kakor da me bo zdaj zdaj zadušilo pod njo, ali kakor da bi me hotela zadržati pred nečim, kar sem morala po vsaki ceni takoj storiti.

Lucija je v nevarnosti, to sem čutila... ne, še več... vedela sem! Morala sem jo posvariti, jo rešiti... Razločno sem se spomnila, da je bila nasproti ležeča hišna stena pošastno razsvetljena od mesečine, ko sem bila poslednjič smuknila v svoje copate — zdaj pa nič več. Kakor bi trenil, sem tičala v jutrnji halji.

Na hodniku je bilo temno kakor v rogu. To pot ni niti najmanjši sol pronical iz pisarne. Tipala sem se dalje. Zdajci je moja iztegnjena roka zadela ob vrata dnevne sobe. Navadno so bila ponoči odprta... Kdo jih je bil zaprl? In kaj bom našla za njimi...?

Pritisnila sem na kliuko in vstopila. V kaminu je še tlelo nekaj polen in obsevalo Tabby, ki je dvignila svo-

Listek „Družinskega tednika“

Življenje za vlade Ludovika XIV.

Pred tremi leti je Francija slavila 300letnico rojstva svojega ‚sončnega kralja‘ Ludovika XIV., ki je učil Evropo vljudnosti. Ta potomec Bourbonov in Medicejcev, po materi pa Habsburžanov, je bil rojen vladar.

Mnogo oblik vljudnosti, zabavanja in gizdavosti se je spočelo v starem Rimu in še dalje, na vzhodu, toda vrtiljak, balet, vrtne zabave, razni srečolovi, družabne igre, stanovanjska in kuhinjska oprema 17. stoletja, da, celo moda: vse to izvira z dvora Ludovika XIV.

Največ se je Ludovik XIV. naučil od kardinala Mazarina; ta izvedenec umetnosti in razkošja je prišel na Francosko s praznimi žepi, svoji nečakinji pa je zapustil neprecenljive zaklade. Potratnosti se pa Ludovik XIV. pač ni navadil od Mazarina. Noben izdatek mu ni bil prevelik, če je šlo za njegovo udobje. Ludovik je hotel v imenu svojega okusa in svoje slave blesteti in prvačiti vselej in povsod.

Značilnost tega stoletja je bila tako imenovana *grandeur*, po naše bi rekli: veličina. Nič ni bilo važnejše od človeka samega. Bilo je zelo važno, kaj si dejal, kako si pozdravljal, kako si se priklanjal, ali si duhovit ali dolgočasen, kakšen dovtip si znal stresti iz rokava, kako si se oblačil in kako je bilo urejeno tvoje stanovanje. Ljudje so se vabili in hodili drug drugemu v vas. Ljudje, ki se niso mogli trpeti, so se drug drugemu nasmihali in si delali poklone. Skratka: na dvoru Ludovika XIV. so se ljudje učili vljudnosti, hkrati in nehote pa tudi zahrbtnosti.

Tisti čas je Francija odločala o vseh stvareh dobrega okusa. Tedaj še niso poznali modnih časopisov; namesto njih so imeli samo lutke. Nič ni moglo zadržati pošiljanja teh lutk. S posebnim dovoljenjem so si priborile vstop celo v sovražna, blokirana angleška pristanišča. Tudi moški svet je moral biti zmerom poučen o pariških novostih. Kmalu so dobile tudi civilne obleke vojaški nadih. Moda je velevala zdaj nošo mečev, zdaj bodal. Oblika srebrnih ostrog se je menjavala tako hitro, kakor se zdaj menjava barva ovratnic.

Ludovik XIV. je pripisoval veliko važnost svojim klobukom in svojim čevljem. On je uvedel triogelnik. Okraske iz peres in krajec klobuka sta se morala ravnati po muhasti modi. Kralj je cenil svojega čevljarja Lestrangea tako, da mu je podelil grb in določil celo mesto v galeriji *slavnih mož*.

Veliko vlogo so v tedanji moški modi igrale čipke: v najslovitejših francoskih delavnicah je pletlo razen Francozinj te čipke še 30 Benečank in 200 Flandrčank.

Pod Mazarinom so bile s srebrom in zlatom izvezene obleke še prepovedane, toda kralj je kmalu dovolil izjeme in podelil svojim ljubljencem pismena dovoljenja, da lahko nosijo sinjo obleko, izvezeno z zlatom ali srebrom.

Še važnejši od klobučarja je bil lasničar. Ervais je v letu 1680. izumil kodranje. Tedaj so rasle lasulje kakor gobe po dežju. Dobil si duhovniške lasulje, pa tudi umetne tonzure. Tisti čas so moški umetniki v česanju in kodranju prvič delali pričeske damam.

Nepotičenje z barvami je v Firenzi uvedla Katarina Medicejska, od onod je pa prišlo na Francosko. Posebno so bili v modi lepotni obliži. Njih oblika in način, kako si jih nosil, sta se menjavala po modi. Baje je neka posebno iznadljiva lepotica nosila takšen obliž v obliki štirivprežne kočije sredi čela.

Mufa in pahljače ni mogla pogrešati nobena elegantna dama. Po navadi so izdelovali muf iz krzna, pozneje pa tudi iz svile. V velikih svilenih mufih so modne dame rade nosile majhne psičke, ki so prav tako spadali k obleki in modi.

Odličnjaške gospe, ki so se rade košatile v razkošnih oblekah, so nosile doma predpasnike iz pristnih zlatih čipk in obleke, tkane iz zlatega mušljina. V Toursu in Lyonu so bile največje tkalnice zlatih in srebrnih tkanin.

Ludovik XIV. je v svoji mladosti strastno ljubil dragulje. Na njegovo željo so v Louvru odprli posebne delavnice za izdelovanje dragocenega namiznega posodja in pohištva. Tedaj so diamanti prišli v modo, zakaj šele za vlade Ludovika XIV. so jih znali brusiti in jim z brušenjem vdihniti čudoviti sijaj. Ludovik je poslal francoske dragulje v Perzijo in na Daljnji vzhod, da bi se izpopolnili v umetnosti brušenja. Nakit z dragulji je kmalu izpodrinil stari nakit iz cizeliranega zlata ali srebra. Vzcvetela je tudi obrt izdelovanja umetnih draguljev, zakaj pravi dragulji so bili tako dragi, da so si jih lahko privoščili samo najtežji bogataši.

Niz biserov je bil simbol elegantnosti človeka, ki ga je nosil. Kajpak je spadalo k temu še mnogo drugega, tako n. pr. dobro urejeno in opremljeno zimsko in poletno stanovanje, služabništvo v livrejah, dober kuhar in odličnjaška kočija. Nikoli dotlej v Parizu nisi videl toliko krasnih kočij. Te kočije so imele čudovito prožne vzmeti, bile so razkošno oblazinjene in opremljene. V popotni kočiji kralja in kraljice si lahko obedoval, spal in vrgel kvarte, tako prostorna je bila.

Pariz poprej ni imel tlakovanih cest, niti cestne razsvetljave, prav tako ne cestnih pometačev in — kakor trdi Voltaire — so stale v vsem Parizu samo štiri spodobne hiše. Čez noč so zrasle palače, ceste so razsvetlili s 5.000 svetiljkami. Pariz je dobil varnostno policijo, tržnico, lepe trgovine, spomenike, po mestu je zaplalo novo, živahno življenje. Prav tako hitro so se preproste meščanke prelevile v modne dame, iz neotesanih kramarjev, uradnikov in učenjakarjev s težkimi suknjiči so se izbubili gospodje, ki so se znali v družbi lahkotno gibati in stresati duhovite dovtipe. Kralj sam je pa ostal podeželski plemič, ki potrebuje širine in daljine in noče stanovati v enem mestu. Ta okoliščina je sprožila spet neki drugi razvoj. Plemstvo je jelo posnemati tako osmehovani hkrati oboževani Versailles; po francoskih provincah so kmalu zrasli čudoviti gradiči z lepimi parki. In francoski vrtnarji so postali na lepem umetniki.

Kralj si je prizadeval tudi, da bi izboljšal gledališče. Mazarin je povabil italijanske igralce in zaradi kraljice matere je na dvoru nastopala tudi španska gledališka družina. Umetnost je v tistih časih doživela velik preporod. Molière, Racine, Mansard in tudi drugi umetniki so brali svoja dela najprej kralju in pri njem črpali pobudo in gmotno pomoč za svoje ustvarjanje.

Premožni meščani so stanovali v palačah, ki so bile urejene podobno kakor kraljev dvor. Geslo je bilo: okus in bogastvo. Tako imenovana *grandeur* in razkošje sta bila pa važnejša od koristnosti in uporabnosti.

V teh razkošnih stanovanjih so sprejemali goste, ustrezajoč njihovemu položaju in namenu njihovega prihoda. V Velikem kabinetu, ležečem pred spalnico, so sprejemali uradne obiske, v zadaj ležeči kabinet, kjer je stala tudi pisalna miza, so pa prihajali bližji znanci. V posebni sobi so hranili denar in listine, v neki drugi pa knjige, dragocene slike in umetnine. Dame so sprejemale obiske v spalnici, kjer je sredi sobe stala velika, z baldahinom pokrita postelja.

Te palače so sicer imele kopalnice, toda brez kopalnih kadi. Uporabljali so samo bakrene ali marmornate umivalnike.

V začetku niso uporabljali zrcal za okrasitev prostorov. Šele ko je Colbert pritegnil beneške delavce k izdelavi zrcal, se je ta obrt razširila tudi na Francoskem; kmalu v nobeni palači ni manjkala *zrcalna dvorana*.

Ludovik XIV. je posebno pazil, da so vse: gobeline, preproge, mozaike, umetnine, fino perilo, oljnate slike, bakroreze, dragulje itd., plemiči naročali in kupovali doma, na Francoskem. Tako je pospeševal domačo obrt in umetnost.

Mazarin je na francoskem dvoru priredil prvo tombolo. Ludovik XIV. je imel z novo družabno igro veliko veselja in je pri takšni tomboli določil za vsako damo poseben dobitek, kajpak spet vselej kaj takšnega, kar se je dobilo samo na Francoskem.

Stari kralj je pa na smrtni postelji opomnil svojega pravnuka, naj varčuje in naj se ne spušča v nepotrebne in nekoristne vojne. S časom se je po kraljevi smrti izpremenilo vse, kar se je zdelo za njegove vlade večno. Iz kraljeve palače je izginilo srebrno pohištvo, izpremenila se je moda, potomci Ludovika XIV. in njegove dobe so dobili drugačen, preprostejši okus in so marsikaj preuredili. Vendar je nedvomno, da sta ime in spomin na ‚sončnega kralja‘ nerazdružno zvezana z mnogimi kraji in mnogimi kulturnimi spomeniki današnje Francije.

Tükör, Budimpešta

Kakšne ženske imajo moški radi?

Napisal W. Lichtenberg

Gospa Beata je odhajala skozi vežo kopališkega hotela na peščino, ko je mala Peggy iz tal zrasla pred njo.

»Ali vas smem prositi za kratek, čisto kratek razgovor?« je skoraj strastno zaprosila Peggy.

Najprej je bila Beata zaradi nenadnega in neobičajnega nagovora očarljive Peggy malce presenečena, potlej je pa rekla z ljubeznivostjo, znano po vsem hotelu: »Zakaj ne, dekletce, na uslugo sem vam. Pojdiva — morda tjale — v glasbeno sobo.«

Peggy se je pridružila gospe Beati kakor droban ptiček, trepetajoč od zimskega mraza. Sicer je bila pa res očarljiva. Njena osemnajstletna mladost se še ni bila odločila za noben določen tip, a neizpodbitno je bila njena postavica nežna in drobnih členkov, njen obrazek naravne barve in lasje deviško plavi.

Gospa Beata je potisnila malo trepetajočo stvarco v najglobljí naslonjač, da se je skoraj izgubila v njem, in je pričakujoče sedla njej nasproti. »No?« je vprašala čez nekaj časa, ko je Peggy vztrajno molčala.

»Saj res!« Peggy se je iztrgala iz svojih misli. Potlej je proseče dvignila roke in rekla: »Zaupati mi morate veliko, veliko skrivnost, gospa Beata! Ali mi boste?«

»Rada,« se je nasmehnila Beata, »samo povedati mi morate, katero.«

»Skrivnost, kako se vam posreči ugajati vsem moškim brez izjeme.«

»Oh, dekletce!« se je skromno branila gospa Beata. »Neizmerno pretiravate.«

»Ne, ne, vem! Vidim! Vsi moški tu v hotelu, stari in mladi, poročeni in neporočeni, se zgrinjajo okrog vas. Če se prikažete v jedilnici ali v baru ali kjer koli, so vse druge ženske, kakor da jih ni. Vsi moški poslušajo samo vas, vsi strežejo vam. Če ne bi bilo banalno, bi rekla: vi ste sonce, ob čigar vzhodu luna in zvezde poblede. In zato, gospa Beata, vas prosim: izdajte mi skrivnost svojega uspeha!«

Beata, malce začudena zaradi nepričakovanega čustvenega izliva male in tihe Peggy, je vprašala: »Ali hočete, da bi se vsi moški zgrinjali okrog v a s?«

Peggy je pobesila glavo in odvrnila: Ne vsi. Mene zanima samo e d e n. En edin.«

Gospa Beata je naposled razumela. »A tako! Zaljubljeni ste in hočete tvegati poslednji napad. Kaj je torej?«

»Ni ga še tu,« je odgovorila Peggy kakor osramočena. »A drevi pride.« Zdajci je spet planilo iz Peggy: »In ne maram, da bi imel Mihael oči in ušesa samo za vas! Ne maram, da bi tudi on postal eden izmed vaših trabantov! Pridobiti si ga hočem čisto zase!«

»Malce veliko zahtevate od mene,« je rekla gospa Beata za spoznanje resneje. »Hočete, da vam izdam skrivnost, ki je sama ne poznam.«

»Ne marate mi povedati resnice!« se je Peggy uprla lepi ženi.

»Oh, krivico mi delate!« gospa Beata se je že spet smehljala. »Ali mislite, da mi je do tega, da bi pri Mihaelu tekmovala z vami? Ne vem, ali tisto, kar vam morem povedati o tem, kako ženska vpliva na moške, ustreza resnici. Še nikoli namreč nisem pomislila na to, zakaj me imajo moški radi. Vesela sem bila, da je tako, ne da bi to dejstvo znanstveno utemeljevala. In zdaj pridete in hočete izvedeti mojo skrivnost, ki je sploh ni. Težka, skoraj nerešljiva naloga.«

Peggy je rekla: »Mislim, da je prav posebna umetnost, kako ženska moške osvoji. Samo nisem ji še prišla do dna.«

»Ne,« je odvrnila Beata, »prav gotovo ni nikakršnega namernega učinka in tudi ne kakšne posebne skrivnosti pri tem. A počakajte, detece, če ste res v srčni stiski in če pričakujete rešitve od mene... Zdaj, ko prvič razmišljam o tem, bi vam rada tole povedala: skrivnost uspeha tiči v ženski zmožnosti, da hoče brati najbolj skrite, neizgovorjene misli kakšnega moškega kakor odprto knjigo. Me ženske moramo biti vselej tisto, kar hočejo moški videti v nas. In v ženski, ki jo ljubijo, hočejo po vsaki ceni videti svoj ideal. Potruditi se moramo torej, da vselej ustrezamo njihovemu idealu ženske. In če najdejo vse tisto v nas, kar so iskali, jim popolnoma ugajamo.«

Peggy se je nekoliko zmedla: »To se torej pravi — da ste vi ideal v s e h moških?«

»Nesmisel, dekletce!« se je morala zasmejati Beata. »Kako morem biti v eni osebi ideal vseh moških? Vsak moški ima svoj ideal in vsak je ponosen na svojega, ki si ga je sam ustvaril. Gre samo za to, da smo ženske vselej takšne, kakršne nas moški hočejo imeti. Potlej ugajamo, mislim.«

»A kakšne, kakšne nas hočejo imeti? Kakšno me hoče na primer Mihael? To je ravno tisto, česar ne vem. In zato sem se obrnila do vas.«

»Pomirite se, Peggy. Ogledala si bom vašega Mihaela, ko pride, in se potrudila dognati, kakšen tip mu ugaja in kakšni morate biti.«

»Ali mi obljubite, gospa Beata?«

»Obljubim. Sveto obljubim.«

Peggy je olajšana vstala. »Hvala vam, gospa Beata. Ne veste, kakšno uslugo mi boste naredili. Zakaj, tako grozno je za mlado dekle, da mora ravno na najvažnejšem področju bloditi v temi.«

•

Z večernim vlakom je prišel Mihel. Gospa Beata je po načrtu sedela v veži, ko ga je Peggy zmagoslavno pripeljala od vlaka in ga tudi takoj predstavila svoji srčni svetovalki. Beata se je začela razgovarjati z Mihaelom, na videz čisto nepomembne reči, a Peggy je prav dobro čutila, kako se gospa Beata dotipava do Mihaelova duše. In ko je potem odšel v svojo sobo, da bi se preoblekel za večerjo, je vprašala Peggy v nestrpni napetosti: »No? Kakšen je? Kakšen ideal išče v meni?«

Beata je za trenutek pomislila in nato čisto stvarno odgovorila: »Mislim, da Mihael išče dobro in ljubo gospodinjico. Svetovnjaštvo, sex-appeal in prenapetost sovraži kakor pekel. Naravno čustvo žensek mu je nad vse. Govorite torej z njim kolikor mogoče vsakdanje reči. Bodite preprosti in pustite čaru svojih osemnajstih let prosto pot. Mislim, da si ga boste tako najprej osvojili.«

Peggy je bila sprva očitno vesela takšne analize Mihaelove duševnosti. Na lepem se je pa njen obrazek zmračil in potrta je pogledala gospo Beato.

»Ali niste zadovoljni?« je vprašala le-ta, ko je opazila Peggyno razočaranje.

»O, pač... že... sam...«

»Kaj torej?«

»Če veste, kakšno žensko išče Mihael, lahko to dosti bolje zadenete kakor jaz. In naposled se bo zaljubil — kakor vsi moški — v vas, namesto v mene.«

Gospa Beata je prikimala. »Dobro, storila bom še nekaj za vas. Obljubim vam, da bom vpričo vašega Mihaela ravno nasprotno od tega, kar išče. Na zunaj bom — kolikor se mi posreči razvpita in strokovnjaška, govorila bom z njim o rečeh, ki jih v dno duše sovraži, prisvojila si bom navade, ki bodo učinkovale nanj kakor rdeča ruta. In zdaj ste, upam, pomirjeni?«

»Nekako,« je prikimala Peggy in vzdihnila.

Drugo jutro, po zelo prijetnem večeru v baru, ko je bil Mihael plesal tudi z gospo Beatos, sta se s Peggy sestala v veži. Sedel je tam, zasanjano strmel v zrak in imel poleg sebe pepelnik, poln cigaretnih ogorkov. Najprej Peggy sploh opazil ni. Ko je zaslišal njen glas, se je zdrznil, raztreseno pozdravil in potlej spet dolgo molčal. Šele po dolgem dolgem odmoru je rekel sanjavo: »Nebeška ženska!«

»Kdo?« se je začudila Peggy.

»Gospa Beata! Njeno očarljivo prizadevanje, da bi se zdela malce prismojena! Njeni originalni nazori o življenju in ljudeh! Najprikupneje je pa to, da ugovarja kar moči samo po sebi razumljivim rečem, samo da bi bila drugačnega mnenja.«

Peggy je odrevenela: »Kaj? T a k š n e ženske vam ugajajo, Mihael? Prismojena mora biti ženska, da vam ugaja?«

Mihael se je skoraj ujezil. »Kje neki! Narobe. Takšne žensek sem doslej mrzil. A ta ženska — ne vem, kaj je to — mi ugaja prav zaradi svojih napak. Ne gre mi iz misli. Izpodbuja me k ugovarjanju in me hkrati privlačuje. Zaradi nje vso noč nisem spal.«

Peggy je pustila Mihaela samega in odhitela k Beati v njeno sobo. Ihte ji je omahnila na prsi. »Neznanska nesreča se je zgodila! V vas se je zaljubil! Vso noč je razmišljal o vaših napakah! Kljub temu, da ste nasprotje tiste ženske, ki jo išče, vas ljubi!«

Gospa Beata je bila pošteno osupla. In potlej je rekla: »Drugič me izprašujte, prosim, o kvadraturi kroga! Tej bi morda prej prišla do dna kakor moški duši. A za božjo voljo me nikoli več ne izprašujte — ali slišite, nikoli več! — kako ženska moške osvoji. Zakaj če bi to vedela, ne bi nikogar več osvojila.«

Še tisto dopoldne je gospa Beata odpotovala.

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

---

jo glavico in me pogledala z leskečočimi se očmi. Tiho je zamijavkala in se spet zvila. Neka podnica je zaškripala, ko sem tiho stopala skozi sobo in zdelo se mi je, kakor da bi zagrmelo. Trepetajoča sem prišla v spalnico svojih sestričen in tu sem se iznenada spet zavedela. Amanda — njena postelja mi je bila najbližja — je ležala na hrbtu, ravno kakor vojak in v somraku, lijočem skozi odprto okno, sem videla, kako se njene prsi enakomerno dvigajo in padajo.

Amanda je imela tako dobro spanje, da so se ji zdele moje večne tožbe zaradi nespečnosti že kar smešne; zato me je oštevala in mi večkrat skuhala neznansko trpko uspavalo. Nikoli se ji ne bom upala priznati, da sem se bila zatekla v njeno sobo, zakaj le predobro sem se zavedala, kaj bi potem slišala.

Lucija se je očitno zarila globoko v blazino, zakaj niti traku njene nočne avbice ni bilo videti...

Stopila sem bliže in tedaj sem mislila, da mi bo srce otrpnilo. Niti diha ni bilo slišati, niti najrahlejši gib ni pričal, da njene prsi še dihajo... bila je tako tiho, kakor da bi...

»Lucija!« sem zakričala, z enim skokom planila k njeni postelji in se sklonila nadnjo. »Lucija! Lucija!« Bila sem skoraj ob pamet, medtem ko so moje roke premetavale odejo.

»Za božjo voljo, Marthy,« se je oglasila Amanda. »Kaj je vendar šinilo vate? Ali si ob pamet?«

»Ni je... poglej vendar, ni je... izginila je... ni je več tu!« sem jecala vsa iz sebe in pokazala na žimnico, na kateri bi morala ležati.

Amanda je sedla in z začudenimi očmi pogledala tja. Na obeh straneh glave so ji visele kitke in bila je videti kakor majhna deklica. Potlej je z enim skokom planila pokonci in obtipala žimnico. Zdajci je globoko vzdihnila in stresla blazino, kakor da bi imela pred seboj svojo sestro. »Ti vražja ženska! Ti vražja ženska!« je stokala.

»Kje je vendar?« Amandina zdrava jeza mi je dobro dela, a kljub temu... »Morda ni nič kriva... morda so jo...«

»Nesmisel!« Amanda je postajala vse bolj srdita. »Kajpak me hoče samo jeziti! Spet mi je kakšno zagodla!«

»Ne, Amanda, prav gotovo ne... saj še sploh nič ne veš o... o...« Vse mi je preblisnilo možgane: železna vrata na dvorišču Maison La Velle, navidezno pijani šofer, Lucijin mošnjiček, ki ga ji je nekdo iztrgal, kovčeg, ki sva ga prinesli domov, pri čemer so se mi šibila kolena, medtem ko je bila Lucija neustrašna in razigrana. In zdaj — če je bilo v kovčegu res tisto, kar sem slutila...

»Česa ne vem?« je osorno vprašala Amanda in me stresla za laket. »Nikar ne bulji vame kakor tele v nova vrata, Marthy Meecham! Povej mi rajši, kaj se je zgodilo.«

Toda zdaj ni bil čas za pripovedovanje. Zgrabila sem Amandino jutrnjo haljo, ji jo ogrnila okrog ramen in zasopla: »Obleci se, brž!«

Pogledala me je očitno jo je nekaj v mojem obrazu nagnilo k temu, da je storila, kakor sem ji velela. Potlej je vzela svojo žepno svetilko z nočne omarice, si nataknila copate in stopila v dnevno sobo z grozeče dvignjeno svetilko.

Opotekla sem se za njo. Tabby je mijavkajoč vstala in se podrgnila okrog Amandinih nog.

Pogledali sva v kuhinjo — ne vem, zakaj. Bila je prazna. Tudi v kopalnici ni bilo nikogar. Amanda je pogledala celo v stensko omaro in pri tem me je oblila kurja polt po hrbtu. V duhu sem videla tam majhno povezano postavo z zamašenimi usti... »Amanda!« sem zakričala v grozi. Amanda je pa samo jezna zagodrnjala: »Kot otrok se je zmerom skrivala v omaro, da je lahko brala prepovedane knjige.« A to pot je tudi tu nisva našli.

»Kajpak je v pisarni,« je rekla Amanda odločno.

»Brez luči?«

»Amanda mi ni odgovorila. Odprla je vrata v pisarno. Zdelo se mi je, kakor da bi za trenutek oklevala, preden je vstopila. Potlej je privila žepno svetilko.

»Za božjo volio!« je zasikal neki jezen glasek.

Nisva mogli videti Lucije, a njen šepet je očitno prihajal nekje iz bližine železne omare. Ukazovalno je zasikala: »Takoj utrni luč! Ali mi hočeta vse pokvariti?«

Amanda je vzdihnila in zdelo se mi je, kakor da bi nekaj trenutkov pridrževala dih. Toda brez ugovora je ubogala in ugasnila svetilko. Nekaj trenutkov je stala, ne da bi se ganila. Potlej je tiho stopila naprej in tipala z roko, dokler ni začutila svoje sestre. Jaz sem šla tik za njo.

»Kaj je vendar? Ali se ti je kaj zgodilo?« je zašepetala togotna.

»Z menoj je vse v redu,« je Lucija odgovorila še tiše. »In doslej se ni še nič zgodilo.«

Počasi so se moje oči privadile na temo; skozi okno je lil somrak in zagledala sem Lucijino senco. Sedela je, oblečena v svojo ljubko evetličasto obleko, kakor sveča vzravnana na stolu. Njeni srebrni lasje niso bili naviti na navijače. Kodri so ji skrbno počesani obkrožali obraz. V roki je držala svoj mali revolver. Njene oči so se veselo svetile.

»Tu čakam na morilca,« je hlastno dejala. »Čas je predragocen, ne morem vama vsega razlagati. Vaju prav gotovo nisem pričakovala. Najljubše bi mi bilo, če bi šli spet obe spat.«

Naposled se je Amandi vendarle vrnil dar govora. Toda pridušila je svoj glas, ki ni izdajal ne strahu ne presenečenja. Malce nestrpno je odvrnila: »Nikar se ne smeši, Lucija! Samo po sebi se razume, da ostanem tu. Marthy lahko ostane ali pa tudi ne, kakor jo je volja.«

Nikjer na svetu bi me tisti trenutek ne bilo strpelo, kljub nevarnosti, da bi me utegnili umoriti.

»Prosim vaju, ostanita tiho ko miš!« je siknila Lucija.

Moji zobje so na glas šklepetali in ustnice sem imela čisto suhe. S težavo sem izdavila: »Lucija, ali ne bi rajši poklicala policijo?«

»Da mi vse pokvari?« je odvrnila ogorčena. Zdajci je odprla oči na sležaj, položila prst na ustnice in prisluhnila.

Vse tri smo pridržale dih. A ničesar ni bilo slišati. Čez nekaj trenutkov je rekla Lucija: »Če hočeš ostati tu, Marthy, potlej se, prosim, skrij za pisalno mizo. In ti, sestra, se skrij na drugo stran železne omare. A pazi, da boš popolnoma skrita. Vzemi tole tu!« Potegnila je neki predmet iz svojega žepa in ga izročila Amandi. Videla sem samo obrise, a takoj sem spoznala Hesekielov revolver, ki je sicer ležal v pisalni mizi. »Samo drži ga, sestra. Streljala bom že jaz, če bo potrebno. In svarim vaju — morda bomo morale čakati neskončno dolgo. Utegne se pa tudi kmalu zgoditi — vsekako moramo biti popolnoma tiho.«

Zgrozila sem se. Toda brez besed sem zlezla na odkazani prostor za pisalno mizo. Amanda je srdito prikimala; potlej se je stisnila v kot poleg železne omare.

Čez nekaj trenutkov smo zaslišale, kako je bila ura polnoči. Najprej me je obšla samo ena misel: da bi se tisto, kar je moralo priti, kmalu, kmalu, kmalu zgodilo! A že naslednji trenutek je bila moja najgorečnejša želja, da bi pretekle ure, ne da bi se kaj zgodilo... Bila sem pripravljena do zore ostati tiho kakor miš v svojem ne ravno udobnem polažaju, da bi le vse ostalo tako, kakor je zdaj! In potem, zjutraj, ko bo naposled naposled svetloba pregnala strahove teme, sem nameravala oditi naravnost na policijo... vseeno, kaj bo rekla Lucija k temu. In če jo še tako ujezim, bom poročala vse o kovčegu, kako sva se ga bili polastili, kaj je v njem — bila sem prepričana, da vem, kaj je v njem, o, popolnoma prepričana! Toda, ali bo jutro sploh kdaj sinilo?

Ura je tiktakala, tiktakala, tiktakala. Ali sploh ne bo nikoli več bila?

In zdajci se mi je zazdelo, da je tiktakanje oživelo. Čutila sem, kako se je številčnica na steni izpremenila v okrogel obraz, ki se je spačil v pogluv režaj. Nalašč je zadrževal čas... že davno je morala preteči ena ura!

Ko je potlej res bila ura, mi je grozeče udarjalo na ušesa; mislila sem, da hoče preglasovati vsak drug šum.

Čudno — prav nič me ni lomila radovednost. Lucija je rekla, da čaka na morilca. Zame to ni bil nikakršen pojem. Divje misli so se mi podile po glavi: sumničenja, domneve, fantastične misli o osebi, ki naj bi bila izvršila umor.

Na Hestero Galovo in Johna Bynama sem pomislila le mimogrede; o njima se je bilo preveč govorilo. Toda v duhu sem videla Raffaella Fennellija, z maščevalnimi, bliskajočimi se očmi in mračnim obrazom, kako kuje načrte...

In videla sem poslikani, umetno pomlajeni obraz Dot. De Veere: kakor črta tanke obrvi so bile nasršene in v njenih očeh sem brala, kako si je izmislila načrt, da bi zadela zasovraženo Hestero na najobčutljivejšem mestu...

Profesor Sesam je priskakal kakor gumijasta žoga, kazal svoje umetnije in s krvavim prstom pokazal na Raffaella Fennellija, pri čemer se je zlobno hihital... Tudi v njegovih očeh sem brala sovraštvo... sovraštvo do lepega mladega akrobata, ki je bil njegove, profesorjeve umetnije imenoval »trike«...

Potlej sem se spet zavedela, da čakamo morilca. Morilec... nisem ga videla, zame ni imel obraza, ni bil iz mesa in krvi.

Tedajci sem zaslišala plazeč se šum... Stopinje... čisto rahle, pošastne. Nekaj strahotnega se je bližalo, nekaj, kar ni imelo ne obraza ne postave ne bitja...

Morala sem izpregovoriti. Morala sem slišati človeški glas. Morala sem!!!

Odprla sem suhe ustnice, a niti glasu nisem izdavila. Grlo sem imela kakor zadrgnjeno, jezik je ostal negiben.

Hotela sem iztegniti roko, potipati Lucijo, da bi vsaj čutila njeno obleko

Dalje prihodnjič

Ženske zgodbice

Lepotice, ki so si same delale reklamo

Cesa vsega se spomni iznajdljiva Evina hči

Lepe ženske skrbi, kako bi ostale lepe; slavne ženske se izprašujejo, kako bi ostale slavne. Če je pa ženska lepa in slavna, so njene želje neizmerne. V tem primeru ji morata pomagati lepotičenje in domišljija. Iz tega pa navadno nastanejo presenetljive dogodivščine. Zbrali smo nekaj takšnih zgodbic o lepih in slavnih ženskah. in vam jih v naslednjem podajamo.

V grški obleki k sodni razpravi

V času, ko so ljudje poznali samo ples po konicah prstov in balet, je Izadora Duncanova uvedla na odru bosonogi ples starih Grkov kot naravni izraz telesa. Ljudje, ki so jo gledali, so si skočili strastno v lase: eni so umetnico napadali, drugi so jo branili. A lepotici takšna reklama ni zadostovala. Da bi dosegla še večji sloves, je pretepla rubežnika in prišla k sodni razpravi v starogrških oblačilih.

Prav tako kakor je bilo včasih smešno njeno vedenje, je bila tragična njena usoda. Oba njena otroka sta umrla zaradi poškodb, ki sta jih bila dobila pri neki avtomobilski nesreči, njena vila v Parizu je zgorela. sama je pa tudi našla smrt pri neki avtomobilski nesreči: ovratna ruta se ji je namreč zapletla med žbice avtomobilskega kolesa in jo zadavila.

V mleku se je kopala

V zimski sezoni leta 1910. je v londonskem gledališču Palaceu žela francoska operetna pevka Anna Heldova s svojimi šlagerji izredne uspehe. Za to se je imela zahvaliti samo svojemu čaru in lepemu glasu.

Da bi še povečal njeno mikavnost, je njen režiser razširil vest, da se Anna Heldova vsak dan koplje v mleku. Z velikim zanimanjem so ljudje gledali, kako so vsako jutro pripeljali pred hotel, v katerem je stanovala slavna umetnica, več vrčev mleka, in vsak večer je drla proti gledališču Palaceu množica ljudi. ki se je hotela prepričati o učinku bajne mlečne lepotne nege.

Ni se imenovala Montez, pa tudi Španka ni bila

Poleti leta 1846. je prišla v Monakovo plesalka Maria Dolores de Perris y Montez, imenovana Lola Montez. Starajoči se kralj Ludvik jo je sprejel in jo, medtem ko mu je pripovedovala o svoji dozdevni domovini Španiji, vprašal, namigujoč na njeno postavo: »Ali more tolikšna lepota biti naravna?« Tedaj si je Lola preparala z bodalom svojo baršunasto obleko od vrha do tal, da se je kralj lahko prepričal o lepoti njene postave. Kmalu nato jo je kralj imenoval grofico Landsfeldovo. ji uredil palačo, da je v njej stanovala, in ji določil letno rento 50.000 frankov.

Lola pa ni imela pod svojo copato samo kralja, temveč tudi vso Bavarsko. Zaradi nje so internirali policijskega ravnatelja in razpustili dvoje ministrstev. Tako je tiranizirala Monakovčane, dokler niso naposled nemiri leta 1848. pomedli i kralja i Lolo.

Toda »lepa Španka« ni bila rojena v Sevilji, temveč na Škotskem. Njen oče je bil angleški stotnik Gilbert. njeno meščansko krstno ime je bilo pa Eliza. Ali kljub dragocenim darilom, ki jih je dobila v svojem življenju, je Lola svoja zadnja leta preživela v pomanjkanju in umrla zapuščena v siromašnem okraju Newyorka, ko ji je bilo 42 let.

Iz Margarete Gertruide Zelle je postala Mata Hari

Neko popoldne so imeli v francoskem muzeju Guimetu znanstveno predavanje, pri katerem je neka prava Javančanka Mata Hari plesala v pravih javanskih oblekah tempeljske plese. Tega dne se je začela Mate Hari pot navzgor. Njeni prijatelji so bili neki prestolonaslednik, neki policijski predsednik, kralj neke velesile in več francoskih ministrov. V svetovni vojni je živela na Španskem. Leta 1917. se je pripeljala iz Madrida v Pariz. Tu so jo prijeli, češ da je imela zveze z vojaškimi atašeji Nemčije in njenih zaveznic, in jo obsodili na smrt. 15. oktobra 1917. so jo ustrelili.

V resnici se je Mata Hari imenovala Margareta Gertruida Zelle in je bila hči na Javi službujočega nizozemskega kapitana MacLeodsa.

Odrezana ušesa...

Cléo de Mérode je bila pred prejšnjo svetovno vojno slavna plesalka. Ko je umetnica prvič stopila na oder, je zbudila pozornost s svojo pričesko, ki ji je popolnoma zakrivala ušesa. Tedaj se je med ljudmi raznesla govorica, ki je Cléo samo zato ni preklicala, ker ji je bila v reklamo: da živita plesalka Cléo in belgijski kralj Leopold v zelo intimnem razmerju in da je kralj nekoč zasačil svojo prijatelico na krivih potih ter ji dal za kazen odrezati ušesa. Da bi zakrila to hibo — so govorili ljudje — si je Cléo izmislila svojo pričesko. V resnici belgijski kralj slavne Grkinje sploh nikdar videl ni. Tudi njena ušesa so bila popolnoma normalna.

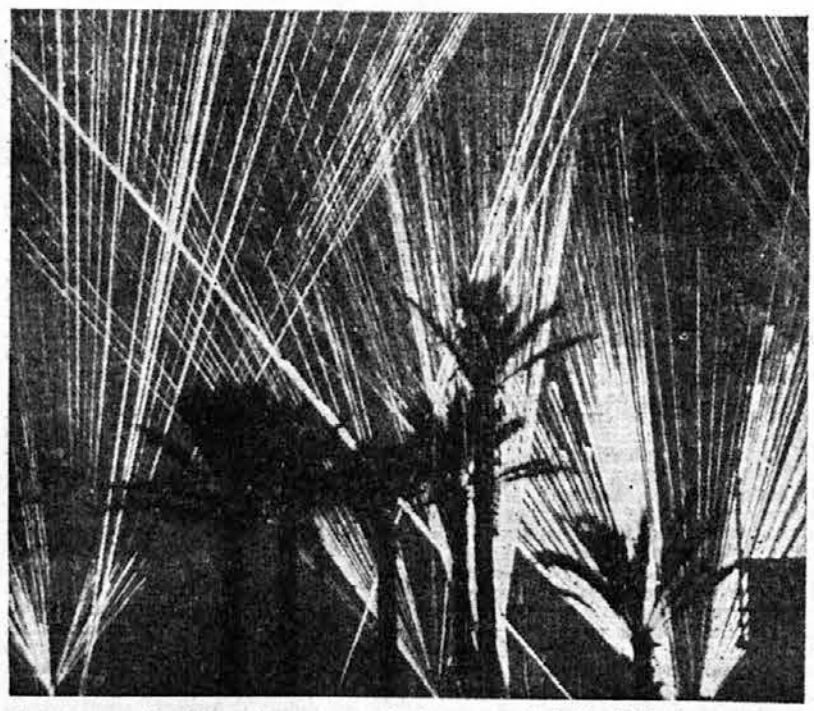

Così appare il cielo notturno quando i cannoni dell'artiglieria contraerea aprono le bocche di fuoco contro gli aeroplani che attaccano una città. Migliaia di proiettili di diversi calibri lanciano un'ardente scia luminosa nel cielo, percorso dagli aerei nemici. Il fotografo, che ha fermato sulla lastra il gigantesco giuoco di luci e ombre, deve essere stato coraggioso, perchè ha dovuto puntare l'obiettivo in un punto che gli offriva la visione complessiva della difesa antiaerea, senza temere le scheggie dei proiettili che potevano ferirlo o danneggiargli l'apparecchio. Il suo ardimento è stato riccamente premiato: la fotografia presa è una delle più interessanti del genere. — Takšen je pogled na nočno nebo, kadar bljujejo protiletalski topovi izstrelke proti letalom, ki so napadla mesto. Na tisoče večjih in manjših izstrelkov pušča žarečo svetlobno črto, kipečo v nebo, kjer plavajo sovražna letala. Fotograf, ki je ujel na ploščo to gigantsko igro luči in teme, je moral biti zelo pogumen. Postaviti je moral svoj aparat na mesto, kjer je imel pregled nad vso protiletalsko obrambo; ni se ustrašil drobcev protiletalskih izstrelkov, ki bi ga utegnili raniti, ali mu poškodovati aparat. Njegov trud je bil bogato poplačan: slika, ki jo je naredil, je ena najzanimivejših te vrste.

Strokovnjaki v vojaških suknjah ustvarijo kaj hitro aktualen dnevnik, pričenši pri uredništvu s sprejemom najnovejših vesti z modernimi radijskimi aparati, pa do ročnega strojnega stavljenja, klišarne in rotacijskega stroja, ki bljuva natiskane izvode. Tako dobe vojaki na fronti res najnovejši dnevnik z najnovejšimi zmagami, tako rekoč še topel iz stroja.

Širom po svetu

V Nemčiji zbirajo jerebike, to so neke vrste divja drevesa, da bodo iz njih pridobivali vitamin C. Tako bodo tudi tisti, ki ne morejo jesti presne zelenjave, dobili zadostno količino vitamina C, da bodo odporni proti boleznim.

Nič manj ko 25.000 kil las so nabrali danski frizerji v zadnjih dveh letih. Iz njih bodo v industriji izdelovali klobučevino, ki bo zlasti porabna za copate in vložke za čevlje.

Na Danskem so imeli pretekli teden že dve stopinji mraza, torej so dobili prvi zimski pozdrav. Vremenoslovci pravijo, da se je v primeri s prejšnjim letom zima začela štiri tedne prezgodaj.

Novo vrsto umetnega gumija so pričeli izdelovati na Danskem. Novi izdelek se imenuje etilan, izdelujejo ga pa iz špirita, kaolina, žvepla in sode. Uporabljajo ga za podplate pri čevljih, poizkušajo pa iz njega izdelovati tudi plašče za kolesa.

Nove, orjaške tramvajske vozove je uvedla genovska mestna občina. Novi tramvaji so sestavljeni iz treh delov, vsak izmed njih je dolg 6.95 m. V vozovih je prostora za 167 oseb, imajo 35 sedežev in 132 stojišč. Dolgi so 21 m. široki pa 2.15 metra. Novi motorni vozovi genovske cestne železnice lahko vozijo do 40.000 kil težka bremena in so sploh najmoderneje urejeni. Zaradi hitrejšega vstopanja in izstopanja ima novi tramvaj šest vrat.

Umetni vitamin C utegne tudi škodovati

Umetno pridobivanje vitamina C je velik uspeh moderne kemije. Če vitamin C predpiše zdravnik, utegne zelo koristiti bolniku, ki mu manjka tega vitamina, ali bolniku, ki ga potrebuje toliko, da ga po naravni poti ne prejme dovoli hkrati.

Ker so kroglice vitamina C sorazmerno poceni in se lahko dobe, jih že nekaj let ljudje uporabljajo v velikih množinah za vse mogoče bolezni. Tako je tudi nastala nevarnost pretiranega uživanja vitamina, ki si je v naravnih okoliščinah ni moči predstavljati.

Vitamin C ni v tako velikih množinah v naravnih hranilih, tudi v šipku ne, da bi ga mogli zaužiti preveč, zakaj telesu se upre, preden utegne škodovati. Nevarnost pretiranega uživanja vitamina C pa je očitno možna pri umetnem vitaminu C (askorbinovi kislini), ki je naprodaj v obliki kroglic.

Organizem izloča skozi ledvice tiste količine vitamina C, ki ga ne potrebuje. V seči je moči ugotoviti množino izločenega vitamina. Neko določeno količino vitamina ledvice z lahkoto prebavijo. Če se pa ta količina hudo in neprestano veča, se izpremeni kolloidalno stanje seči. Tako nastanejo motnje, ker seč ne prenese nekaterih snovi v raztopljenem stanju, kakor na primer sečne kisline. In tako nastanejo pogoji za tvorbo ledvičnih kamnov.

Predniki naših naočnikov

Naočnike ljudje poznajo že precej dolgo, vendar ne v takšni obliki kakor smo jih vajeni danes. V prejšnjih stoletjih so ljudje naočnike nosili pritrjene na ušesih ali so pa stekla vdelali v dolg usnjen pas in si ga privezali okrog in okrog glave, da jim stekla niso mogla pasti izpred oči.

45.000 piščancev se zvali naenkrat

V Berlinu imajo takšne valilnice, da naenkrat lahko v njih izvale 45.000 piščancev. Ti piščanci so neke posebne pasme in lahko ostanejo 48 ur po zvaljenju brez hrane. Izvaljene piščance tako: zložе v papirnate zavitke in jih odpošljejo kokošjerejcem.

Krompirjeva voda nadomesti milo

Na dunajskem zavodu za gospodinjstvo so dali gospodinjam nasvet, po katerem lahko obelijo perilo tudi brez mila ne da bi škodovale tkanini. Perilo naj po njihovem nasvetu prekuhajo v vodi, v kateri je prel vrel krompir. Perilo bo postalo belo in čisto, kakor da bi ga prale z najboljšim pralnim praškom. Gospodinje naj poskusijo...

Potujoča vojna tiskarna

Ena najnovejših pridobitev nemškega zaledja na vzhodni fronti je potujoča tiskarna. Ker so bojujoče se čete pogosto hudo oddaljene od zaledja, se je zgodilo, da so vojaki dobili v roke prestare časopise.

Zato so ustanovili potujočo tiskarno. Tiskarna ima svoje prostore v vlaku, ki se ustavi včasih tik za bojno črto.

Dalje prihodnjič

? UGANKE

Križanka

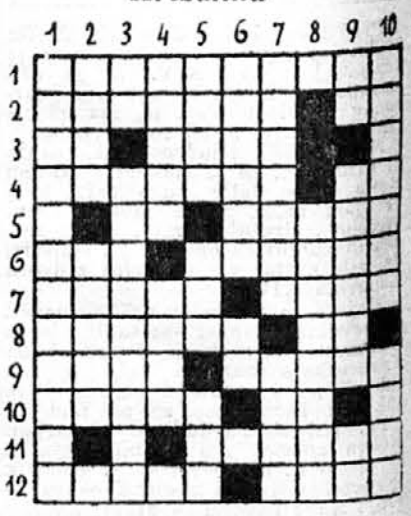

Vodoravno: 1. Velik afriški otok. 2. slepilo, videz, prevara (tujka); medmet. 3. Nikalnica; ime filmske igralke (do kraja). 4. Sin očaka Jožefa; 17. in 23. črka abecede. 5. Dva enaka samoglasnika; oblika glagola natreti. 6. Umetnost (latin.); zaščitnik, zavetnik (tujka). 7. Votla mera; vrsta zabave. 8. majhen del njive; dvoglasnik. 9. Mejni grof Vzhodne marke; živalski organ. 10. Moško ime; grška črka, ki pomeni v matematiki stalno vrednost. 11. Tiran. 12. Turško mesto; slovanski kralj v 7. stoletju.

Navpično: 1. Rudoslovje (tujka). 2. Orodje (obrnjeno); zvezda v Orionu. 3. Francoski predlog s spolnikom; zgodovina (tujka). 4. Španско otočje; enojen. 5. Ime pisateljice Kausove; prislov ali predpona; oče. 6. Vrsta žita ali trave; votla mera (kratica). 7. Nekdanje nomadsko ljudstvo vzhodno od Dona; oris. 8. Gospodarsko udejstvovanje, pa tudi kraj tega udejstvovanja. 9. Začetnici našega največjega epika; prvi stavek dokazovanja ali sklepanja; sibirska reka. 10. Vrh v Julijskih Alpah; ime Jazonove ladje, tudi ozvezdje.

*

STEVILNIK

19—4—15—9—7 16—10 6—3—10—
—18—19—12—13—8—15 19 7—14—
—11—5—10—2 1—4—7—17—10—12
6—15 19 19—4—15—9—7—2

Ključ: a) 1—2—3—4—5 = žuželka; b) 6—7—8—9—10—11 = nasprotno kakor nepošten; c) 12—13—
—14—15 = šiba božja; č) 16—17—
—18—19 = alpski glodavec.

*

PREMIKALNICA

S L A B Š A N J E
K L I N O P I S
O B G L A V I T I
O P R A V I L E N
P R A M E N E C
B E L O K O Ž E C

Ob pravilnem premikanju čitaš navpično pripadnike treh evropskih narodov.

*

ČAROBEN LIK

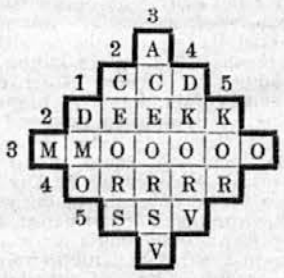

1. časovni pojem
2. sredozemski otok
3. ptič
4. mrčes
5. ujeda

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka: Vodoravno: 1. Temni cvet. 2. sidro, vstop. 3. V. L. = Vladimir Levstik); krpe, ali. 4. eks, Meta, ar. 5. tandem, Pera. 6. er, er. 7. pega, kolosi. 8. on, glad, sad. 9. Lar, I. N. R. I., m. o. 10. krilo, Ilion. 11. ebenovina. — Navpično: 1. Svetopolk. 2. Tilka, Enare. 3. ed, sneg, rib. 4. mak, drag, le. 5. norme, Lion. 6. pemikan. 7. cvet, odriv. 8. vs (= vas), Apel, Ili. 9. eta, Eros, in. 10. tolar, Samoa. 11. piramidon.

Sestavljenka: dodatek, agonija, letopis, malshit, Adelaide, tribunal, Iravadi, novinec; Dalmatin — Kastelic.

Čaroben kvadrat: 1. Jenisej, 2. kravata, 3. poseben, 4. fotelji, 5. okrajič, 6. prodaja, 7. Zaječar, a = nastroj, b = sabljač, c = janičar.

Letalska naloga: Drugi je imel prav. Če bi aeroplani leteli proti vzhodu ali zapadu, bi se nikoli ne srečali, ker zemeljski vzporedniki potekajo vzporedno, v smeri proti severu ali jugu pa bi se lahko srečali na severnem ali južnem tečaju, kjer se združujejo in križajo vsi poldnevniki.

Hjelgin dom

* LJUBEZENSKI ROMAN *

»Ali boš rajši počakala z zajtrkom?«

Zbrala sem vso energijo in se vzravnala v postelji. O, groza in strah, nikoli naj zrcalo ne stoji tako, da se moraš takoj, ko se zbudiš, neizogibno pogledati vanj! In ta metla, ali so to res še moji trajni kodri? In te mežikajoče oči brez leska — ali so res tiste, ki jih je včeraj neki črni goslač imenoval zvezde in zaigral njim na čast nekakšno sentimentalno neumnost, menda ‚Dvoje sinjih oči'? Počasi sem se jela vsega spominjati. Da, gotovo, igral je v baru ‚Alkazarju' in jaz sem pila rumene pijače, zdaj iz večjih, zdaj iz manjših kozarcev, zdaj trpke, zdaj sladke, toda vse z visokim, vse višjim odstotkom alkohola. In nato sva se z Jeanom v taksiju peljala domov in zjutraj ob šestih mi je voščil lahko noč in me poljubil na ustnice...

»Teta, mačka imam!«

»Da, saj vidim. Ali si se vsaj dobro zabavala?«

»Hm,« sem zamomljala, z usti že v kozarcu mleka.

»Bilo je čudovito! In zabava z Jeanom je očarljiva, in ti si angel. Ta gnjat je izvrstna in Amsterdam je prekrasen in včeraj sem bila okajena. Lahko noč!«

Teta se je prisrčno nasmejala.

»Povej, ali si Jeana česa naučila?«

»Oh, dosti, teta. Naučila sem ga, da mora biti resen in upoštevati temeljna pravila življenja, in nato sem ga naučila novih korakov tanga.«

»In kakor sem slišala, si ga naučila tudi norveški. Danes zjutraj je stal pol ure pod prho in pel: ‚Jeg lagde mig saa sildig og sent om en kveld,' gotovo je zapel to kitico devetsto petdesetkrat.«

Divje, obupano sem se skušala domisliti. Da, zdaj se mi je jelo jasniti. Ko sva šla iz ‚Alkazarja' peš do kraja, kjer stoje avtomobili, sem pela to pesem v vseh mogočih lestvicah.

»Da, teta, drži.«

Pogoltnila sem poslednji kos kruha z gnjatjo.

»Ti, teta! Danes zvečer pa ne grem krokat.«

»Nikar ne delaj računov brez krčmarja, ti lahkomiselni otrok. Ne obljubljaj preveč! Zdaj ti bom pripravila kopel. Jean je že celo uro pokonci in čisti svojega sinjega ljubljenca. Sam Bog ve, kam te namerava danes odpeljati.«

Nekdo je potrkal na vrata.

»Evo ga! Bog nama bodi milostljiv! Kaj se je pa zgodilo?«

»Kisinka! Vstani!«

»Spustila ga bom noter,« se je zasmejala teta. »Dobro mu bo delo, da te bo videl takšno, kakršna si zdaj. Razen tega se ti bo zahvalil za včeraj.«

Jean je vstopil, v overallu in s strojnim oljem v laseh.

»Jutro! Si dobro spala?« Sédel je brez zadrege na posteljni rob. »Pohiteti moraš, sonce sije! Peljala se bova iz mesta v živalski vrt.«

»K sladkim mucikam?«

»Da, k mucikam in backom, h krokofantom in bavbavom, k levom in k ptičkom.«

»Ti, Jean! Ali veš, kaj je l e m ?«

»Nimam pojma!«

»Tiskovna napaka za lev — Au!«

Dobila sem mrzlo prho v obraz. Vrgla sem Jeana iz sobe in pričela ‚metamorfozo', ki je za današnjo žensko pojem oblačenja. Kopala sem se, se oblekla, si oščetkala lase, se napudrala, namazala in manikirala tako dolgo, dokler nisem spet bila spodobno dekle.

»Ne, kako sta čedna! Ponosna sem na vaju!« je dejala teta Elizabeta pri slovesu. »Skušajta biti ob sedmih za večerjo doma! Dosti zabave!«

Imela je prav, bila sva menda res čedna. Vsekako se je več ljudi ozrlo za nama. Avto je bil sinji, čist in lepe linije — in Jean je sedel v njem, razoglav v odprti beli srajci in sivih hlačah, jaz sem pa imela belomodro obleko in bel platnen klobuk. Prepričana sem bila, da bi me moj nekdanji ‚jaz' izpred dveh let zavidal za sedanji ‚jaz' — ko sem takole sedela v sinjem dvosedežniku in se peljala v jasni, božji dan.

Kako naj popišem šest tednov stare levje mladičke? Vem samo, da sem od veselja vzklikala, tako da so se ljudje obračali za menoj. In kakšen je bil šele mlad slonček z nagubano sivo kožo in zvestimi, vprašujočimi očmi!

Gladila sem mule in slone, dražila zlobne majhne opice, krmila mlade medvedke in v terariju mi je dal simpatični paznik majhno sladkovodno želvo, ki se je zadovoljno sprehajala po moji roki.

»Veselje te je gledati,« je dejal Jean. »V Parizu imam prijateljico, tisto v črni svileni pidžami, ki ne more prijeti nobene živali. Tako na primer ne more niti konja pobožati, mačk in psov pa sploh ne prenese. Če vidi miš, kriči — sicer pa tudi ti najbrže!«

»Ne.« sem se zasmejala. »Ko sem bila majhna, sem imela bele miške.«

Vrnila sem želvo pazniku. »Oprosti, Jean, toda odkrito ti povem, da ne razumem, kako moreš t i vzdržati s t a k š n o prijateljico.«

»Saj tudi nisem vzdržal,« je odgovoril.

Nato me je spet prijel pod roko. In pred kletko s srčkanim, dobrovoljnim medvedkom, kjer daleč naokrog ni bilo žive duše, me je objel in me poljubljal, vroče in divje, kakor me dotlej še nihče v življenju ni poljubil.

»Jean,« sem dejala čez čas. »To, to... zakaj pa to počneš, Jean?«

Zasmejal se je, mlado in neskrbno: »Ker je dobro tako!«

In kakor da bi bil ta stavek pregnal vse pomisleke, sem se tudi jaz sproščeno zasmejala.

Obedovala sva v gostilni živalskega vrta. Ne posebno drago, toda okusno in izbrano kosilo. In bilo je tudi samo po sebi umevno in prav, da me je Jean držal za roko, ko sem si prižgala cigareto.

Tedaj se je zgodilo.

Nekdo je šel mimo naše mize, tako tesno, da je pri tem strgal mojo torbico z naslonjala. »Oprostite,« drugega nič. A jaz sem videla njegove oči, videla sem njegov profil in njegov smehljaj. In tedaj sem vedela, da mi bo ta človek nekoč nekaj pomenil.

Ne znam razložiti tega. Bilo je, kakor da bi bil električni tok šinil okrati od njega k meni ali narobe. Bilo je presenetljivo in nenavadno.

Sédel je z nekim drugim gospodom k sosednji mizi. Čez čas sem slišala, kako je v najčistejši norveščini dejal svojemu spremljevalcu:

»Mala nasproti nama je vražje zala, kaj?«

Zdaj bi bilo kajpak imenitno, če bi jaz rekla Jeanu na glas kar koli po norveško. A bila sem tiho. Na lepem mi ni bilo do šale.

*

Že od nekdaj mi je bilo zoprno, če kdo zvrača svojo krivdo na ‚občutje'. Jezi me, če kdo stori kaj bolj ali manj blaznega in se nato opravičuje: »Bil sem pač takšne volje.« Matti večkrat obupano maje z glavo nad menoj in trdi, da sploh nisem sprejemljiva za ‚občutja'.

Zdaj sem pač počasi pričenjala dojemati. ‚Občutje' enega samega večera mi ne bi zadoščalo. Sredi veselja in opoja mi nenadno postane glava hladna in jasna in mislim si: Bog mi pomagaj, kako se bom jutri, pri belem dnevu iz vsega tega norčevala! In nato postanejo besede spremljevalca smešne in mehki stiski rok so kakor igra v gledališču, in globoki, življenjsko filozofski razgovor, ki sva se bila vanj zatopila, je samo še prazno besedičenje. Spremljevalec je razočaran in drugič ne gre več z menoj.

A ta teden v Amsterdamu je bil nekaj drugega. Vse je bilo tako novo in lepo, da nisem imela nobenega napada hladne treznosti. Ko sva se z Jeanom dva dni poznala, je bilo, kakor da bi se poznala že leto dni. Morda je tako tedaj, kadar dva doživita skupaj kaj neskončno novega.

In zame je bilo tisto življenje polno doživetij. Doživetje je bilo že, če sem si ogledala novo izložbo, ali šla v slaščičarno. Če sem kupovala pri zelenjadaricah z vozički breskve in šampinjone, se voziła s cestno železnico, v kateri je mrgolelo otrok, ki so čebljali v veseli holandščini. Tako sem bila teden dni in še dalje polna ‚občutij'.

Neki večer sva bila z Jeanom v gledališču in poslušala očarljivo opereto. Nato sva večerjala v restavraciji in se kakor po navadi proti jutru vračala domov, prevzeta plesne glasbe in šampanjca. V avtu me je Jean poljubljal dolgo in vroče.

Ko sva prišla do mojih vrat, je zašepetal: »Kisinka, ali smem?«

Za trenutek me je prijela izkušnjava. V resnici nisem še nikoli česa ‚takšnega' doživela. Moje prijateljice bi se smejale, če bi vedele, da je izkušena, moderna Kisinka še dekle. In Jean je bil tako mlad in tako razigran, njegove vesele temne oči so me gledale vprašujoče in hkrati z lahnim očitkom, ker nisem takoj odgovorila. Skoraj bi ga bila že spustila v svojo sobo, toda nekaj me je zadržalo.

Zlagala bi se, če bi dejala, da sem bila tako nravna. Nisem se bala očitkov ljudi, tudi ne zgražanja dobrih tetk. Bilo mi je, kakor da bi neki glas globoko v meni dejal: Kisinka, pazi! Ne razdajaj se! Moja pokojna

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd Pere, suši, monga in lika domače perilo Parno čisti posteljno perje in pub

tovarna JOS. REICH LJUBLJANA

mati bi najbrže dejala, da je bil to angel varuh. Jaz bi rekla, da je bil instinkt. Naj si bo kar koli že, ljubeznivo sem odrinila Jeana, ki se je prijetno težak in nekoliko zaspan naslanjal na mojo ramo, in rekla:

»Morda drugič, fantič moj, danes ne!«

Mogoče je bil moj odgovor spotikljiv, toda ko sem se drugo jutro zbudila, sem čutila, da sem prav ravnala. Nisem mu razbila iluzije o ‚izkušeni', svetovnjaški ženski, pustila sem mu upanje, hkrati pa ostala sama svoja, Kisinka, ki je nihče ne pozna.

*

»Ljuba Kisinka!

Menda si lahko mislite, da si najin skupni prijatelj Pedersen beli glavo, zakaj sem hotela po vsaki ceni dobiti vaš amsterdamski naslov. Naposled mi ga je dal; bila sem ga vesela. Zahvaliti se vam moram. Kajpak sem takoj vedela, da ste bili vi. Način, kako ste mi poslali teh petdeset kron, je bil silovito takten (in nepreviden). Vendar nisem tako neumna, kakor mislite. Ni bilo treba prav posebne inteligence, da sem uganila, da ste bili vi tisti velikodušni darovalec. Lahko vam zagotovim, da na vsem svetu ni človeka, ki bi mu šinilo v glavo, da bi mi poslal denar. Boleham sicer kdaj pa kdaj na napadih ponosa, toda zdaj bom samo sebe pošteno v roke vzela in bom do vas odkrita in hvaležna. Da, ne morete si misliti, kako sem hvaležna! In ali hočete vedeti, za kaj sem denar porabila? Štirideset kron za najemnino, dve kroni petdeset za račun pri mlekarici in ostanek za par pletenih čevljev (iztaknila sem jih na neki razprodaji za sedem kron petdeset, so poceni, toda res čedni.)

Zdaj se mi najbrže smejete, ker vam tako natanko razlagam, kam sem vtaknila denar. Toda jaz sem mnogo mislila na vas, in povedati vam moram, da ste edini človek, ki sem z njim res odkrito govorila. To dobro dé. Če stalno vse hudo zase obdržiš, res dobro dé, če se naposled razgovoriš.

A čudno, da ste vi, ki sedite v uredništvu, nosite zmerom elegantne obleke in lepe čevlje (posebno vaši čevlji so mi bili zmerom všeč), da ste vi tista, ki nanjo vsak dan mislim in jo pričenjam res rada imeti!

In vse to, ko sem bila z vami komaj tri ure in sedem in štirideset minut! Vendar boste tako vsaj vedeli, kaj pomenijo zame te tri ure in sedem in štirideset minut!

Nikar se preveč ne zgrozite nad menoj. Nisem tako nespametna, kakor se vam mogoče zdim. Če si pa človek nekoga naprti na hrbet, ga mora tudi nositi, veste. Pošteno ste me bili prijeli — ali me hočete zdaj tudi dalje voditi? Ne boste imeli dosti truda z menoj. Po naravi sem namreč zelo samostojno bitje, prav kakor vi. Samo včasih se sama sebi zazdim majhna, neumna in nepomembna. To je tisto, česar sem se navadila v teh poslednjih letih, ko je vse postalo tako hudo in se nisem upala več ljudem pogledati v oči, ker sem vedela, da bodo pozneje za mojim hrbtom dejali: »Sirotica! To je tista, ki ima zapitega brata!«

Saj razumete, nisem takšnega kova, da bi se pred ljudmi poniževala. Toda vse te neštete težave so me prisilile do tega. Le počakajte, ko bom spet na konju in živela spodobno življenje in se vsak dan do sitega najedla, bom že dovoli predrzna do vas. Dokler pa nosim plašč, ki ste ga vi odložili, bo pač nekoliko težko, tisto s predrznostjo.

Sicer pa ni nikogar, ki bi po njem rajši podedovala obleke kakor po vas. Morda je to od tega, ker vem, da je tudi vam nekoč trda predla in da spadava čisto v isto vrsto. Mislim, da to lahko rečem kljub svoji obledeli, štiri leta stari obleki in vašemu elegantnemu kostimu.

Kaj posebno določenega vam prav za prav nimam povedati. Da, počitnice preživljam tako, da nadomestujem neko strojepisko; zelo sem vesela. Sam Bog ve, kaj naj bi sicer počela o počitnicah.

Silno bi me veselilo, če bi mi hoteli napisati nekaj vrstic.

Vaša Siri.«

*

Duhovi so se pomirili.

Odkrito priznam: dovolj sem se potepala in krokala. In nato je Jean jel zgodaj legati spat, saj je moral biti tako rekoč že ob petelinjem petju v delavnici. Slišala sem ga, kako je žvižgajoč odhajal, peš ali pa s cestno železnico. »Nočem se pred temi simpatičnimi fanti v delavnici postavljati s svojim avtom,« je dejal. In okrog šeste ure popoldne se je vračal domov, ves zamazan, ne posebno nežno dišeč in lačen ko volk. Med jedjo je pripovedoval zgodbice iz delavnice, govoril amsterdamsko narečje kakor njegovi tovariši v delavnici in se veselil samega sebe.

Imeniten fant je bil, pošten in dober, toda vseeno mi ni bilo nikoli žal, da sem tisto jutro premagala izkušnjavo.

Pisala sem Siri in ji prigovarjala, naj vzdrži glavo pokonci. Obljubila sem ji, da bom storila zanjo, kar bom mogla, brž ko se bom vrnila v Oslo. Ta ali oni izmed mojih neštetih znancev bo vendar imel kakšno spodobno službo zanjo.

Teta Elizabeta in jaz sva zahajali v modne trgovine in na razstave, ogledali sva si vse, kar si moraš zaradi spodobnosti ogledati, če si v tujini. Bila nisem ne boljša ne slabša od vseh tistih, ki prvič potujejo. Nakupila sem ‚darilca', svilene nogavice za Matto, ovratnico in robček za Hansa in Willija, svileno bluzo in garnituro res srčkanega perila za Siri. S tem sem dokazala prav isto pomanjkanje domišljije in iznajdljivosti kakor vsi drugi ljudje, ki nakupujejo v tujini darilca za svoje ljudi doma.

Ukradla sem nekaj idej za obleke za žensko stran, teta Elizabeta mi je pa podarila debelo kuhinjsko knjigo. Uboge moje bralke! V vsaki številki bodo dobile odslej vsaj en nizozemski recept!

Poslednjo nedeljo v Amsterdamu sva se z Jeanom odpeljala na izlet z avtom. Ostala sva ves dan zunaj, našla sva lep kotiček, kjer sva se kopala, in Jean mi je privoščil zasebno predstavo v plavalnih umetnijah. Bil je zelo lep, ko je stal na bregu, tako visokorasel in čvrst.

Jean me je prijel za roko in kakor dva razigrana otroka sva skočila v vodo.

»Glej sonce, Kisinka!« se je smejal Jean. »Ali vidiš, kako se nama dobrohotno smehlja?«

Pustila sva, da naju je tok nesel s seboj, ležeč na hrbtu, objemajoč drug drugega okrog tilnika. Bleknila sem nekaj sentimentalnega o ‚spojitvi z naravo' in bila zelo srečna.

Ko sva se vračala domov, je Jean nenadno zavil na neko stransko stezo.

»Ti, Kisinka!«

»Da, Jean!«

»Ti, ti si najsimpatičnejše dekle, kar sem jih kdaj srečal! Tako preprosta, tako ravna in nesentimentalna. Všeč si mi. Škoda, da moraš že odpotovati in da se je vse tako hitro končalo. A zato ne bova pretakala solz, ali ne? In obljubiva si, da si ne bova pisarila kilometrskih pisem. Takšno pisanje je neumnost. Imela sva se lepo, in pika. Ali ne?«

Smejala sem se in bila istih misli.

»Vendar ne smeš misliti, da prelomim svoje načelo, če bi ti rad za slovo nekaj podaril. Ali smem?«

»Seveda, Jean.«

»Ali ti je to všeč?«

Bil je tenak umetno izrezljan zlat zapestni obroček.

»Zelo mi je všeč, Jean. Hvala ti.«

Res sem se razveselila te zapestnice. Še zdaj jo pogosto nosim. Spominja me na srečen čas v mojem življenju. Srečen, brez kakršnih koli vznemirjenj in bojev.

Imela sem čedno, mozaično izdelano cigaretnico. To sem podarila Jeanu.

*

»Všeč si mi. Škoda, da moraš že odpotovati in da se je vse tako hitro končalo...«

Takšna je torej ljubezenska izpoved dvajsetega stoletja.

Jean je pristen otrok svojega časa.

In bogve, ali nisem tudi jaz.

*

Jean si je drugi dan odščipnil dve uri svojega dela v delavnici, da me je popeljal na letališče. Odločila sem se za veliko dejanje, da poletim iz Amsterdama v Kjöbenhavn. Nameravala sem še nekaj dni ostati v Kjöbenhavnu, potem se pa z železnico peljati v Oslo. Človek mora kar največ videti, kadar že potuje!

Huda burja je potegnila; drevesa so vso noč bičala z vejicami moje okno in pošteno je vilo okrog hišnih vogalov. Hm, lepo me bo zibalo v višjih sferah! In povrh tega sem še tako občutljiva za morsko bolezen!

Lagala bi, če bi trdila, da nisem bila nervozna. Bilo je tako nenavadno, če si pogledal ogromno letališče in za polet pripravljena letala in si hkrati predstavljal, da boš čez nekaj minut že letel nad zemljo, mnogo, mnogo kilometrov daleč. In vse je bilo tako nekako slovesno; natančno tehtanje prtljage, žvečilni gumi, ki naj bi preganjal morsko bolezen, in nakup vozovnic, ki sem jih dobila hkrati z reklamo za letalske vožnje. Nato sva z Jeanom sedela na klopi v neki veliki dvorani in čakala. In tedaj mi je srce pač nekoliko hitreje bilo...

Dalje prihodnjič.

HUMOR

Najceneje

Bolnica: »Prosim, gospod doktor, povejte mi kakšno sredstvo za srbečico. Samo poceni mora biti.«

Zdravnik: »Praskajte se!«

Velika razlika

On: »Naša nova kuharica pa res dobro kuha. Že dolgo mi ni jed tako dišala.«

Ona: »Saj sem ji jaz pomagala.«

On: »No, potem je pa vredna dvojne pohvale.«

Praksa

»Zdravnik mi je danes priznal, da me ljubi, mama.«

»Hm, ali ima prakso?«

»Najbrže, ko je to tako lepo povedal.«

Na sodišču

Sodnik: »Gospodična, iz uradnih spisov razberem, da ste bili že pet in tridesetkrat kaznovani zaradi tatvine. To je za žensko vendar malo preveč.«

Obtoženka: »Gospod sodnik, mislite na to, da nobena ženska ni popolna.«

Strah

Gospod Čop se vrača iz gostilne proti domu. Po poti se nasloni na drog cestne svetilke in počiva nekaj minut.

Naposled si dopove, da mora dalje. Tiplje torej po drogu in hodi tako okrog in okrog njega, misleč, da gre dalje. Na lepem se Čopu posveti v glavi. Debelo pogleda in prestrašeno zavpije: »Ježeš, zazidali so me.«

Pretirano

Gospod Klepetač in gospod zvitorepec se srečata. Drug drugega bi rada potegnila za nos. Gospod Klepetač pravi:

»Pred kratkim sem doživel nekaj pomembnega. Srečal sem na cesti moškega, ki je bil tako velik, da si je lahko prižgal svetilko pri cestni svetilki.«

»To še ni nič,« se pohvali gospod Zvitorepec. »Jaz sem pa zadnjič videl človeka, ki je bil tako velik, da je moral poklekniti, če se je hotel po glavi popraskati.«

Nezanesljivo

Žena: »Najbrž bi me od presenečenja zadela možganska kap, če bi se ti kdaj malo prej vrnil zvečer domov.«

Mož: »Nikar se ne trudi. S samo domnevo me ne boš izvabila domov.«

Dobesedno

Gost: »Ali je gospodična Urška doma?«

Služkinja: »Ne, v sedmih nebesih je, ker jo je obiskal njen zaročenec.«

Ima zalogo

Gospodar: »Že dalj čas ne morem ugotoviti, kam izginjajo moje smotke. Ali mi morete vi pojasniti, kje so?«

Sluga: »Prisežem, gospod, da jih ne jemljem. Saj jih imam doma še tri škatle od prejšnje službe.«

Presenečenje

»Očka, zdaj sem končala kuharski tečaj in bi rada videla presenečenje, ki si mi ga obljubil, če se bom pridno učila.«

»Da, dragi otrok. Takoj bom odpustil kuharico.«

Če bi bila v podmornici ženska...

Da, če bi bila v podmornici ženska, ji ne bi samo padala pred noge mnoga srca mladih mornarjev, temveč bi imela tudi mnogo gospodiniških skrbi. Če si mora že z majhnim gospodinjstvom glavo beliti, kaj bi bilo šele pri preskrbi podmornice, ki gre nad sovražnika! Za vso oskrbo podmornice mora skrbeti moški — nadkrmar — ki ni niti izučen gostilničar ali kuhar, temveč odgovarja v prvi vrsti za to, da ima podmornica pravo smer. Zakaj mora biti prav nadkrmar »gospodinja« v podmornici? Ker ima tedaj, ko je podmornica zasidrana v pristanišču, največ časa za nakupovanje.

Nekaj dni preden podmornica odpluje, odide nadkrmar v preskrbovalni urad flotilje. Tam dobi tolikšno zalogo živil, kakor dolgo misli podmornica ostati na morju. Če ima na primer podmornica ukaz, da odpluje pred ameriško obalo in ima 50 mož posadke, tedaj dobi 8 do 10.000 kil živeža za na pot. Ko ima nadkrmar vso količino mesa, maščob, zelenjave, sadja itd. v rokah, dobi podmornica še druge življenjske potrebščine, in sicer v primeri s porabo pri zadnji vožnji in na podlagi izkustev nadkrmarja in njemu podrejenega kuharja. Seveda se pri tem upoštevajo samo tiste nadkrmarjeve želje, ki jim je zaloga kos.

Posadka podmornice, ki pluje včasih po mesece za sovražnikom, je kolikor mogoče raznovrstno hrano. Na kopnem človeku še nekako zadostuje, če se mu dan za dnem serviraio enolončnice, a podmorniško moštvo, ki ima posebno težko službo — včasih mora v prav tesnem prostoru vzdržati pri 30 do 50 stopinjah vročine in v oljnem vzdušju strojev — mora dobiti delu primerno hrano.

Posebno vlogo pri živežni preskrbi pred odhodom podmornice igrajo presna živila. Presnega mesa, presne zelenjave in presnih jajc je moči vzeti s seboj v podmornico za največ tri tedne, presno sadje in krompir pa za največ dva do tri tedne več. V tem času se pokvarljive jedi ohranijo sveže s pomočjo električnega hladilnika v »kleti« podmorniške kuhinje. Za ostale tedne, to je za mnogo daljši čas pohoda proti Ameriki, vzame podmornica s seboj konserve. To so konserve, kakršne pozna gospodinja, pa tudi takšne, kakršnih ne pozna. Na primer: konservirano maslo, margarina, palmin, sir, kruh in prepečenec. Prepečenec se mora konservirati že zaradi vlage v podmorniških prostorih. Prav tako vzamejo podmornice s seboj v neprodirnih škatlah tudi različne testenine, praške za pudinge, sol, sočivje in drugo.

Brž ko je seznam živil, ki ga je treba temeljito preresetati, pripravljen, poskrbi preskrbovališče za prevoz v podmornico. Dva dni preden podmornica odpluje, vozijo tovorni avtomobili zalogo na gornji krov podmornice. Zaboji se kupičijo nad zaboji in še povečujejo navidezno zmešnjavo, potem pa hitro izginejo v notranjščini podmornice. To nalaganje živilskih zalog ni tako preprosto, kakor se zdi. Podmorniške živilske shrambe namreč zadostujejo samo za sovražno plovbo po evropskih vodah, ne pa za dolgotrajne operacije onstran Atlantika.

Konserve in brezalkoholne pijače naložé v vse mogoče kote in kotičke. Za električne stroje, pod koje in izbe, med torpedne cevi, med zaboje za orodje in aparate, na stene, na tla; v prvih tednih je celo eno od obeh stranišč nerabno, ker se v njem do stropa kupičijo konserve. Kadar je morje razburkano, tedaj je vse narobe. Mnogo zabojev se osamosvoji in se kotali po ozkih hodnikih. Mornar, ki pride v tistem trenutku mimo, navadno krepko zakolne zaradi njih... ali se pa zadovolino nasmehne, ker vidi, da obilica zalog še ni pošla.

S tem da je nadkrmar zalogo živil nakupil in zložil na ladijski krov, pa še zdaleč ni opravil svojih gospodiniških dolžnosti. Od tedna do tedna mora zložiti na podlagi seznama živil jedilnik, ki ga potem pregleda za blaginjo svoje posadke vedno vneti poveljnik. Kadar pride nadkrmar s straže, ali kadar je določil položaj ladje ali njeno smer, tedaj pogleda, ali je v kuhinji vse v redu. Gorje, če kuhar ali mesar ni vsega v redu napravil!

Vsa oskrba na podmornici je torej tudi brez ženske pomoči presenetljivo dobro in preračunano urejena. Kako je pa z drugimi stvarmi, ki tudi spadajo k dobremu gospodinstvu? Posode, jedilni pribor, lonci, robci, oprema izb? Tudi ta doma tako tradicionalna ženska opravila mora na podmornici opravljati moški: eden izmed podčastnikov, ki pred vsako plovbo sovražnikove vode oskrbi moštvo z delovnimi in tropskimi oblekami itd. Ta podčastnik ima med vožnjo poleg svoje glavne naloge še to, da uredi vsakdanje življenje na krovu čim prijetneje — kolikor se pač to dá spričo nenavadnih prostornih razmer v podmornici.

Silberspiegel, Berlin

Otrok in pravljični svet

Ko sem bila otrok, mi je pripovedovala pravljice babica. V kotu za štedilnikom, kjer je bilo lepo toplo, je sedela na nizki pručki, marne roke so ji prebirale kar koli — pletilke, fižolova zrna — jaz sem pa pobožno čakala, da me bo popeljala v pravljični svet, v svet fantazije.

Še zdaj se čudim, kako tenkočutna je bila ta preprosta in ne posebno izobražena žena za otrokovo dušo. Znala je nešteto pravljic, toda ne takšnih, kakršne sem pozneje brala v slikanicah. V njenih pravljicah ni bilo hudobnega volka, ki je požrl Rdečo kapico, tudi ne povodnega moža, ki potegne neubogljive otroke v močvirne globine, niti Trdoglava, ki ugrabi deklico-Marjetico. Babica si je pravljice sproti izmišljevala in jih znala tako zvezati z vsakdanjim življenjem, da sem vse razumela, se ničesar bala in se hkrati učila, spoznavati naravo in življenje.

Pozneje, ko sem sama znala brati, se mi je svet domišljije še širje odprl, toda to ni bil več svet neskaljene sreče. V njem sta bili že krivica in bolečina. Prezgodaj sta se dotaknili občutljive otroške duše. Z babičino smrtjo je zatonil svet nežnih, sladkih in čudovitih pravljic o mali miški, ki je šla na potovanje za koščkom sira in je odkrila toliko novega na svetu, o čebelici Maji, ki se na travniku pogovarja s cvetlicami in se zvečer utrujena, polna sladkega medu vrne v svoj dom, o pikapolonici-sedmopičici, ki zleti naravnost v sinje nebo in ti pokaže, odkod bo prišla sreča.

V slikanicah in v knjigah so bile tudi lepe pravljice, toda prepolne groze. Srce se mi je stisnilo od strahu, če sem brala, da je Trdoglav s svojim dihom spremenil cvetoče polje v ledeno puščavo, in strašno se mi je zdelo, da je požrešni volk ležal v babičini postelji in krvoločno čakal na Rdečo kapico. Na Snegulčico v krsti se pa še zdaj z grozo spomnim...

Na zidu nasproti moje postelje je visela preproga, v kateri je bil — po tedanji navadi — izvezen pragozd z divjimi zvermi, z levom in levinjo. Levinja je gledala naravnost vame s svetlimi, rumenimi očmi. Neko mesečno noč sem se zbudila in pogled mi je obstal na sosednji steni, prav na teh sršečih, rumenozelenih očeh. Zazdele so se mi oči požrešnega volka, jaz pa sem bila uboga Rdeča kapica, ki jo bo zdaj, zdaj pogoltnil... Jela sem na ves glas jokati. Komaj so me potolažili, čeprav nisem bila več tako majhna. Vendar še podnevi nisem rada pogledala tiste preproge in več let je minilo, preden sem pregnala tako imenovani ‚neumni' strah.

Pravljični svet je lep, če ga zna odgrinjati previdna roka. Mnogo je pa pravljic, ki so še za odraslega pregrozotne, na občutljivo otrokovo dušo pa še posebno hudo učinkujejo. To so pravljice o sedmih razbojnikih, o hudobni mačehi, o psoglavcih — ti so me še posebno strašili v sanjah — o znaju s sedmimi glavami, itd.

Detinstvo naj bo srečni čas neskrbnosti, veselja in smeha. Za grozotnost, krivice in bolečino poskrbi življenje sámo, zato ni treba otroku že v najnežnejših letih bičati domišljije.

Opazujte otroka, kako zaverovano, pobožno vas posluša, ko mu pripovedujete pravljice. V njegovih očeh je lahko ujeta sreča vsega sveta, lahko se pa v njih zrcalita strah in groza. Boljše je, da otrok sploh ne pozna pravljičnega sveta, kakor da je ta pravljični svet prežet z grozo. Vsaka mati naj se pri izbiri duševne hrane za otroke zaveda, da je za otroka najboljše še komaj dovolj dobro.

Saška

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Gorčična omaka

Naredi svetlo prežganje iz 2 dek maščobe, 3 dek moke in zalij z vodo. Ko je prežganje do dobra prekuhano, dodaj 3 žlice gorčice, osoli, dobro premešaj in daj na mizo. Gorčice ne smeš več kuhati, če ne izgubi okus.

N. M., Ljubljana

Dobra rožičeva slaščica z jabolki

Mešaj 1 jajce in 3 žlice sladkorja, da se dobro speni. Dodaj 1/2 kile rožičeve moke, približno 3/8 litra mleka v prahu, vode ali — če premoreš samega mleka, 2—3 žlice moke, 1 pecilni in 1 vanilijin prašek. Zmes, ki jo dobiš, mora biti gosta. Polovico zmesi daj v pomazan pekač, potresi z olupljenimi in nastrganimi jabolki in pokrij z drugo polovico testa. Peci približno 1 uro v neprevroči pečici. Še toplo potresi s sladkorjem. Slaščica je zelo izdatna in okusna in jo lahko porabiš s kakšno zelenjavno juho za kosilo.

M. Č., Ljubljana

Buče z rižem

Za 4 osebe potrebuješ 4—5 mladih manjših buč, 2—3 stroke česna, paradižnik, zelen peteršilj, olje in 30 dek riža. Bučke prereži, izdolbi in neolupljene zreži na kocke, osoli in pusti nekaj časa nasoljene, da izločijo vodo. Na vroče olje deni sesekljan peteršilj in česen, toda ne sme ti zarumeniti. Potem dodaj buče in paradižnik, osoli in duši do mehkega. Ko so buče mehke, pridení opran riž in ga kuhaj še 20 minut. Kdaj pa kdaj prilij nekoliko vode, da se riž ne prižge.

P. M., Ljubljana

Kako čistimo posodo, rjavo od hipermangana

Ko ste vlagali jajca v hipermangan, ste bržčas zamazali posodo, ki je ne morete in ne morete več očistiti. Očistili jo pa boste, če preizkusite ta način: Vzemite vodo, ki ste jo iztisnili iz kumar ali paradižnika, in jo vlijte v posodo, ki jo hočete očistiti. Vodo pustite v posodi dve do tri ure ali pa še več, nakar jo zdrgnite s čistilnim peskom ali pepelom. Posoda bo spet čista in svetla. Pozimi, ko nimate kumarične in paradižnikove vode, uporabljajte v isti namen vodo kislega zelja in kisle repe.

M. V., Dravlje

*

Za vsak prispevek, objavljen v »Kotičku za praktične gospodinje«, plačamo 10 lir. Znesek lahko dvignete takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na **Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana, Poštni predal 345.**

Kozmetične skrivnosti

Glavna kozmetična pravila pozna skoraj vsaka ženska, ki se nekoliko neguje, vendar je še dosti drobnih kozmetičnih skrivnosti, ki jih mimogrede prezremo in delamo zato pri svoji negi hude napake, ki nam s časom utegnejo škodovati.

Prepričana sem, da si skoraj vsaka izmed naših bralk očisti zvečer obraz, bodisi z vodo in milom, ali samo z vodo, bodisi z mastno čistilno kremo. Kadar si očistimo obraz s kremo, ostane pa na polti še zmerom tenka plast masti, ki je ne vidimo, kveč emu otipamo. Ta plast preprečuje, da bi polt ponoči dihala, zato nam takšno čiščenje obraza prej škoduje kakor koristi. Kje je pa torej skrivnost, ki je marsikatera ne pozna?

Skrivnost je v tem, kako si čistiš obraz in s čim. Papirnati prtiči, prirejeni nalašč za čiščenje polti, so dragi, pa tudi ne posebno praktični, ker jih dosti porabiš in moraš porabljene takoj zavreči. Čiščenje z vato je nepriporočljivo iz podobnih vzrokov: vata je draga, razen tega pa pusti na polti drobna, očem nevidna vlakenca, ki dražijo občutljivo kožo in povzročajo lišaje in rdeče lise. Razen tega ne prtiči ne papir ne očistijo polti vse nesnage, tako da ne dosežemo pravega namena.

Če uporabimo za čiščenje majhne krpe gaze ali pa krpice, ki smo si jih same s p l e t l e iz belega bombaža, bo učinek popoln. Gaza je nekoliko hrapava, zato si pa z njo tudi očistimo polt popolnoma, ker odstrani tudi plast povrhnjice, ki sproti odmira. Isto store tudi doma spletene krpice iz bombaža. Razen tega imamo pri takšnem čiščenju še to prednost, da nam ni treba kupovati čistilnih prtičev ali vate, ker lahko vsak teden sproti čistilne krpice gaze prekuhamo, tako da so spet kakor nove. Po čiščenju obraza si umijmo polt še s hladno vodo, tako da odstranimo poslednje ostanke masti in dosežemo, da polt res lahko nemoteno diha.

Že večkrat sem brala pritožbe, češ da parjenje polti z raznimi čaji — kamilicami, lipovino — bolj škoduje kakor koristi, ker se znojnice razširijo in je možnost okužbe, iz katere se pozneje izcimijo mozolji in ogrci, še večja. Neka bralka našega lista mi je pisala, da ima po parjenju s kamilično paro še posebno velike znojnice na obrazu.

Če boste pazljivo brale navodila o parjenju obraza, boste opazile, da med drugim navadno piše: na koncu si odrgnite obraz s koščkom ledu. Ker pa gospodinja nima zmerom ledu pri roki, to pravilo opusti, misleč, da ni važno. V resnici je pa še presneto važno! Po parjenju so namreč znojnice čisto odprte in jih je treba zato spet zapreti. To se zgodi, če si drgnemo obraz z ledom, ali pa tudi, če si položimo na obraz hladen obkladek, najpreprosteje je pa, če se umijemo z mrzlo vodo, ki znojnice zapre. Prav tako si moramo z mrzlo vodo oplahniti obraz, kadar smo si ga bili poprej umili z milom in toplo vodo, ki je znojnice odprla. Če bomo tako delale, bomo tudi dosegle zaželeni uspeh: čisto, lepo, drobnozrnato polt.

»Če si lase ščetkam, postanejo še bolj mastni,« mi je nekoč pisala neka naročnica. Prepričana sem, da to ne more biti res. Dvoje je možno: ali si napačno ščetkamo lase, ali imamo pa bolne žleze-znojnice, ki izločajo tolščo na lasišču. V drugem primeru more pomagati samo skrbno zdravljenje pod zdravniškim nadzorstvom, v prvem si pa lahko same pomagamo. Lase ščetkati še ne pomeni, da vzamemo ščetko in si z njo nekajkrat potegnemo p o l a s e h, misleč, da smo že gotove in da se bodo poslej lasje svetili kakor svila. Ščetkati si moramo lase po posameznih p r a m e n i h, tako da primemo vsak pramen las in ga ščetkamo od korenine do konca. Pramen dvignemo, da se lasje ne lepijo po glavi, in potegnemo ščetko s k o z i l a s e. Če se bomo ščetkale, po možnosti še na soncu in vsak dan, bomo gotovo imele lepe lase.

Zdaj pa še nekaj drobnih skrivnosti, ki jih marsikatera še ne ve: če imamo blede ustnice, si jih vsak dan natrimo z limono; kmalu bomo opazile, da so dobile lepšo barvo.

Če nosimo pričesko navzgor, pa nam mali lasje nagajajo in ne stoje, jih pomažimo z benzojevo tinkturo, ki jo dobimo v vsaki drogeriji. Ta tinktura ima prijeten duh, hkrati pa lase nekoliko zlepi, tako da ‚drže' pričesko.

(Ti trije modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še objavljeni.)

Jesen se nam bliža z velikimi koraki in treba bo pripraviti toplejše obleke. Novih najbrže ne bo, zato bomo stare prenovile, da se bomo spet prijetno počutile v njih. Starejšo svetlorjavo obleko poživite z nagubanimi žepi in spet bo kakor nova. — Učinkovit kroj črtaste volnene obleke, ki se zapenja na hrbtu. Progasta blaga so še zmerom priljubljena zaradi svoje mnogostranske porabnosti. — Volnena jopica, ki se zapenja do vratu. Lahko jo nosite z bluzo ali pa brez nje.

Krhke in svetle trepalnice mažimo z ricinovim oljem in vazelino. Kmalu bodo zrasle, se popravile in potemnele.

Kadar si loščite nohte, si nikar ne naloščite cele površine, ker noht tako ne more dihati in postane krhek. Če imate stalno naloščene nohte, se zato ne smete jeziti, če se vam kdaj pa kdaj kakšen odlomi. Tudi nohti potrebujejo zraka in počitka.

In še drugič kaj!

Simona

Kakšna je tvoja prijateljica?

Kaj je prijateljica? Povedali ti bomo. Prijateljica je oni človek, pri katerem si lahko takšna kakršna si po svojem bistvu. Pred njo lahko razgališ svojo dušo. Zdi se ti, ko da ti brani, da bi se odela v lažno tenčico. Pred njo moraš biti res takšna, kakršna si.

Prijateljica ne mara, da si boljša ali slabša, kakor si v resnici. Pred njo ti ni treba biti za vsako kretnjo ali besedo na preži. Njej po mili volji lahko poveš kar misliš in izdaš svoja čustva. Dokler si odkritosrčen, se ne bo nad nobeno stvarjo zgrozila ali se čutila užaljeno.

Tvoja prijateljica razume vsa nasprotja v tvoji naravi, tudi tista, zaradi katerih te drugi obsojajo. Pred njo lahko prosto dihaš in se sprostiš. Njej lahko zaupaš svoje nečimurnosti, zavisti, sovražnosti in napake, svoje malenkosti in svoje posebnosti. Kakor hitro pa to zaupaš, že se počutiš bolje, zdi se ti, da so priznanja izginila v oceanu njene lojalnosti.

Prav tako tvoja prijateljica vse razume. Ni ti treba biti previdna. Lahko jo zapostavljaš in ji dokažeš napake. Kljub temu boš še zmerom z njo lahko prijatla. Nič ne pomaga, rada te ima. Zdi se ti, ko da je ona tisti ogenj, ki vsa tvoja dejanja očisti, da je kakor voda, ki vse tvoje besede opere, in kakor vino, ki te poživi čisto do mozga. Razume te in razume vse in zmerom. Z njo lahko jokaš, se smejiš, grešiš in moliš. Ona te ljubi z vsem tem.

Še enkrat ti povemo: tvoja prijateljica je samo tista ženska, pri kateri se upaš biti takšna, kakršna v resnici si.

Moderen model plašča, za jesen in zimo hkrati. Blago je črno volneno, plašč je pa ukrojen v duhu sedanje mode — z drobnimi gubami na bokih — in okrašen z originalno zaponko na prsih. Za zimo dobi krzno. Zraven se sijajno podasta klobučevinasta torbica in klobuk po najnovejši modi.

Z mokrimi rokami prenašamo bakterije

Nalezljive bolezni se kaj rade prenašajo z dotikanjem predmetov z mokrimi rokami. Gospodinja in kuharica si na dan bogve kolikokrat umije roke in jih briše v brisačo in kuhinjsko cunjo. Včasih postane mokra, posebno takrat, če se briše vanjo več ljudi. In prav mokra brisača in cunja sta zelo nevarni za prenašanje nevarnih bolezenskih klic. Možnost okuženja je pa večja tudi takrat, kadar se dotikamo mokrih reči z mokrimi ali vlažnimi rokami.

Bakterije na lesu, steklu, papirju, na bolnem človeku ali na kakršnem koli drugem predmetu, se rade odlepijo od predmeta, če se jih dotaknemo z mokro ali vlažno roko, in se naselijo na roki.

Če imamo na rokah bakterije, smo v precejšni nevarnosti, da se okužimo. Z rokami jemo, pripravljamo jedila, se umivamo, likamo perilo, torej lahko potem z rokami okužimo prav vse, česar se z njimi dotaknemo.

Če se pa mokrih predmetov dotikamo s suhimi rokami, tedaj je možnost okuženja manjša, zakaj suhe roke se ne prime toliko bakterij.

Veljalo bi si torej zapomniti in se tudi po tem ravnati, da bi vsako brisačo sproti posušili (po možnosti na soncu), da ne bi po ves teden brisali posodo v eno in isto kuhinjsko cunjo, da bi imel vsak družinski član svojo brisačo, ki naj bi nikoli ne visela mokra, ampak zmerom suha. Zakaj suha brisača, ki visi v kopalnici ali ob umivalniku, je tudi za oko veliko bolj prijetna kakor pa kos mokre cunje, o kateri ne veš, čemu služi.

● Porabni nasveti

Barvasto perilo ostane dalj časa lepo obarvano in sveže, če vodi, v kateri perilo izplakujete, dodaste nekaj kapljic kisa.

Ali ste že kdaj pomislili, da lahko s termovko varčujete plin in elektriko? Kuhana jedila enostavno prelijete vanjo in obdržala bodo zaželeno toploto.

Dvojna brada in še enkrat dvojna brada! Vrzite glavo krepko nazaj in odpirajte in zapirajte usta desetkrat zapovrstjo. Vendar ne pozabite, da morate delati te vaje res vsak dan.

ŠAH

Urejuje A. Preinfalk

Problem št. 195

Sestavil G. Borgatti

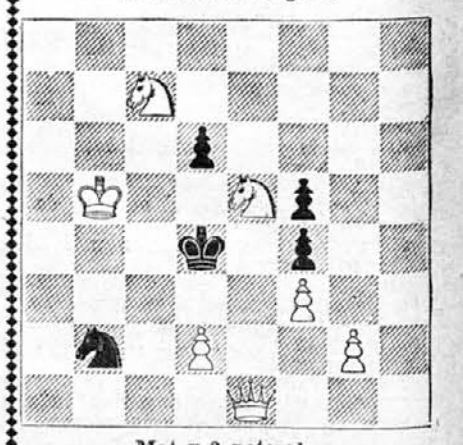

Mat v 2 potezah

Problem št. 196

Sestavil K. Traxler

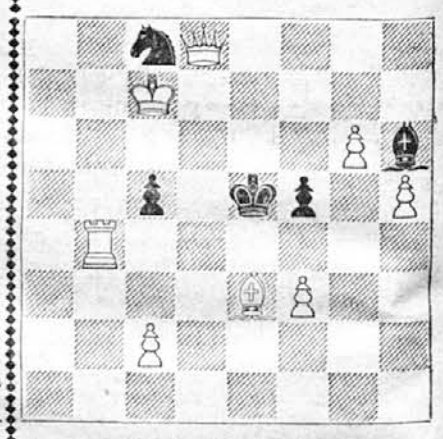

Mat v 3 potezah

Odličen problem češke šole.

Nagrada za lepoto

DAMSKO-INDIJSKA OBRAMBA

Leepin — Mross

Monakovo 1941.

1. c4, Sf6. 2. Sc3, b6. 3. d4, e6. 4. f3, (Ni prav dobro; s Sf3 in g3 ali e3 bi zavil v normalno igro.) **d5** (To je pravi odgovor.) **5. Lg5, Le7. 6. e3** (Tako nima nič od četrte poteze, ki zahteva e4) **h6. 7. Lh4, 0-0. 8. Db3, Lb7. 9. Ld3, Sc6! 10. cd5** (Beli se že bori s težavami in ne ve drugače uteči grožnji Sa5.)

Sa5. 11. Dd1, S×d5. 12. L×e7 (Švicar se slabo brani; 12. Lf2 bi moral varovati šibko točko e3.) **D×e7. 13. Kf2, Tad8. 14. Sge2, c5. 15. Tc1, S×e3!** (Ta lepa žrtev belega ni presenetila, nasprotno, računal je celo, da je proti njej nekaj iznašel; drugače bi zdaj gotovo igral 16. Da4, kar bi pa le podaljšalo umiranje.)

16. K×e3, cd4+. 17. S×d4, T×d4! 18. Lh7+, K×h7. 19. D×d4, Td8! Beli se je menda šele zdaj mogel prepričati, da dama sploh nima poštenega umika; ali sama pade ali pa kralj: 20. Dg4, Dc5+. 21. Kf4, Dd6+. 22. Ke3, Dd2 mat; ali pa 20. Da4, Dc5+. 21. Ke2, La6+. 22. Ke1, De3+ in mat.

Partijo so odlikovali z drugo lepotno nagrado. (Prvo je prejel dr. Aljehin.) S posebno globino se ne more ponašati, priznati se pa mora črnemu, da je odločno izkoristil šibko igro mladega švicarskega mojstra. Tudi glede kratkosti more z njo tekmovati na tem turnirju za evropsko prvenstvo le še spodnja partija.

Sicilijanka

Kieninger — Mross

Monakovo 1941.

1. e4, c5. 2. Sf3, d6. 3. d4, cd4. 4. S×d4, Sf6. 5. Sc3, a6. 6. g3, b5. 7. Lg2, Lb7. 8. 0—0, Sbd7. 9. Te1, e6? (Do zdaj je šlo vse v redu; tu bi pa črni že moral poskrbeti za visečega lovca; torej naj bi igral Dc8 ali Tb8.) **10. e5! L×g2** (Ne gre de5? 11. L×b7, Tb8. 12. Sc6!) **11. ef6, Lb7. 12. fg7, L×g7. 13. Sf5!**

(To je jedro bele kombinacije; črni bi zdaj moral rokirati, če je želel še kaj igrati, upanje bi kajpada zaradi S×g7 in D×d6 lahko mirno pokopal.) **Lf8?** (Toda črni je tako skop, da raje takoj dušo zgubi.) **14. T×e6+!** Črni je kapituliral; na fe6 ga uniči dama z matom na h5, na Le7 pa stolp na e7. Gornji odlikovanec jo je tu pošteno izkupil.

REŠITEV PROBLEMA ŠT. 193.

1. La7, h2. 2. Tc5, Kg1. 3 Tc1 mat.
1. ... Hh2 ali hg2. 2. Db6 in 3. Dg1 mat.

Rešitev problema št. 194.

1. Db4 grozi Dd2 mat.
1. ... Sf3(b3). 2. D×e4 mat.
1. ... Dc2. 2. S×g2 mat.
1. ... Dd1+. 2. S×d1 mat.
1. ... Sc2. 2. Sd1 mat.

PLAČAJTE NAROČNINO!

Izdaja K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.